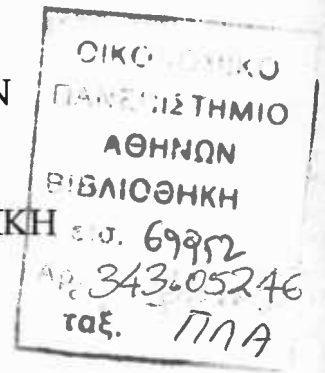

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ
ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

"ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ"

ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΛΑΤΙΤΣΑΣ

Διατριβή υποβληθείσα
προς μερική εκπλήρωση των απαραίτητων προϋποθέσεων
για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Αθήνα, Φεβρουάριος 2000

Εγκρίνουμε τη διατριβή του /της

ΟΝΟΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

(Υπογραφή)

Γεωργούτσος Δημήτριος

(Υπογραφή)

Ημερομηνία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
B. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	3
Γ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	14
Δ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	45
Ε. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1.ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.
ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ (ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1998)
- 2.ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION
AND DEVELOPMENT(1994)
3. FUTURES AND OPTIONS MARKETS. JOHN HULL, PRENTICE HALL
1998
4. DERIVATIVES-TAX INTRODUCTION.Θ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ,
Π. ΠΑΣΧΟΣ ,1999
5. DERIVATIVES. Γ.ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ ,1998

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το χρηματοοικονομικό περιβάλλον τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε μία φάση ανάπτυξης και ραγδαίας εξέλιξης μέσω των τάσεων για διεθνοποίηση και αποδιαμεσολάβηση που επικρατούν καθώς και της εισαγωγής νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Το θεσμικό και φορολογικό πλαίσιο διαρκώς εξελίσσεται στην προσπάθεια να ανταποκριθεί στις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες που απορρέουν από την παρουσία των νέων προϊόντων.

Τα παράγωγα προϊόντα (derivatives) είναι προϊόντα τα οποία παράγονται από τα βασικά χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την κάλυψη χρηματοοικονομικών αναγκών όπως η αντιστάθμιση θέσεων, η κερδοσκοπία, το arbitrage.

Εξαιτίας της πολυπλοκότητας που τα διακρίνει, η θέσπιση φορολογικών κανόνων στα προϊόντα αυτά καθίσταται δύσκολη και πολλές φορές διαφορετική από τα διάφορα κράτη. Η έλλειψη ενιαίου φορολογικού πλαισίου για τα παράγωγα προϊόντα, οδηγεί στην υιοθέτηση νέων φορολογικών αρχών και κανόνων που τα διέπουν, οι οποίες στηρίζονται στις γενικές αρχές του φορολογικού πλαισίου των παραδεδειγμένων λογιστικών αρχών που ποικίλουν ανάμεσα στα διάφορα κράτη.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει και να αποσαφηνίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από την προσπάθεια φορολογικής αντιμετώπισης των παραγώγων, να κατανοήσει το σύγχρονο φορολογικό περιβάλλον και τα κρίσιμα φορολογικά θέματα και να παρουσιάσει τις λύσεις που έχουν δοθεί από την ελληνική και την διεθνή φορολογική νομοθεσία στις διάφορες κατηγορίες των παραγώγων.

Β. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Η μελέτη και ανάλυση της φορολογικής αντιμετώπισης των παραγώγων των χρηματοοικονομικών προϊόντων (derivatives) δυσχεραίνεται από ένα αριθμό παραγόντων όπως είναι:

- η μεγάλη διαφοροποίηση ως προς τους συναλλασσόμενους που χρησιμοποιούν ή εμπορεύονται τα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά εργαλεία,
- οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους το κάθε προϊόν μεταθέτει τον οικονομικό κίνδυνο καθώς και οι συνεπαγόμενοι διαφορετικοί τύποι πληρωμών,
- τα διαφορετικά και συχνά αντίθετα κίνητρα για την σύναψη των αναφερόμενων συναλλαγών.

Η ύπαρξη πολλών μεταβλητών μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα ένα συγκεκριμένο παράγωγο να φορολογείται με διαφορετικούς τρόπους, όχι μόνο από την κάθε χώρα αλλά συχνά και από την ίδια χώρα αλλά υπό διαφορετικές περιστάσεις.

Από οικονομική άποψη, οι συμβάσεις παραγώγων κατατάσσονται σε δύο τύπου: (1) τις προθεσμιακής φύσεως συμβάσεις (forward-based transactions) και (2) τις συμβάσεις με δικαίωμα προαίρεσεως (option-based contracts).

Οι προθεσμιακής φύσεως συμβάσεις περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά διαπραγματεύσιμες (over-the-counter/OTC) προθεσμιακές συμβάσεις (forwards) και συμβάσεις ανταλλαγής (swap contracts) καθώς επίσης και χρηματιστηριακά διαπραγματεύσιμες συναλλαγές όπως futures. Οι συμβάσεις με δικαίωμα προαίρεσης (options) μπορεί να περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά

διαπραγματεύσιμες συμβάσεις (OTC options), cap floors και collars, καθώς και χρηματιστηριακά διαπραγματεύσιμες συμβάσεις.

Από φορολογική όμως άποψη, τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να εξετασθούν είναι συνήθως τα παρακάτω:

- Εάν υπάρχει εφάπαξ καταβολή ή είσπραξη αμοιβής (premium) για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το προϊόν.
- Εάν το προϊόν περιλαμβάνει μία εφάπαξ πληρωμή όπως συμβαίνει σε μία προθεσμιακή σύμβαση (future) ή μία ροή πληρωμών όπως σε μία σύμβαση ανταλλαγής νομισμάτων (currency swap) ή επιτοκίων (interest rate swap).
- Εάν η σύμβαση έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός τελείως ξεχωριστού δικαιώματος ή υποχρέωσης όπως ένα ομόλογο χωρίς τοκομερίδιο (zero coupon bond) ή ακόμα εάν το χρηματοοικονομικό εργαλείο αποτελεί απλώς ένα μέσο συμφωνίας για κάποιο άλλο δικαίωμα ή υποχρέωση όπως στην περίπτωση προθεσμιακής σύμβασης αγοραπωλησίας ξένου νομίσματος (forward foreign exchange).

Εάν η σύμβαση έχει πάντα σαν αποτέλεσμα την παράδοση του υποκειμένου αγαθού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση μιας προθεσμιακής σύμβασης αγοραπωλησίας ξένο νομίσματος (forward foreign exchange), η φορολογική αντιμετώπιση μπορεί κάλλιστα να λάβει υπόψη το υποκείμενο αγαθό. Εναλλακτικά, όπου το παράγωγο δεν θα μπορούσε ποτέ να προκαλέσει παράδοση του υποκειμένου αγαθού, όπως στην περίπτωση της προθεσμιακής σύμβασης (future) επί χρηματιστηριακού δείκτη, η φορολογική επιβάρυνση είναι περισσότερο πιθανόν να επιβληθεί στο κέρδος ή τη ζημιά που θα προκύψει από το ίδιο το παράγωγο.

Είναι δυνατόν να υπάρχουν αρκετοί άλλοι τρόποι αντιμετώπισης ανάμεσα στις δύο αυτές ακραίες περιπτώσεις. Όπως για παράδειγμα στην περίπτωση μιας σύμβασης με δικαίωμα προαίρεσως (option), όπου η παράδοση εξαρτάται από άλλο γεγονός, ας πούμε στην απόφαση του δικαιούχου να

ασκήσει το δικαίωμα, ο φόρος μπορεί αρχικά να επιβαρύνει αυτό καθεαυτό το προϊόν με μεταγενέστερη αναθεώρηση της φορολογικής αντιμετώπισης εφόσον το δικαίωμα προαιρέσεως ασκηθεί.

Εναλλακτικά, η σχετική σύμβαση μπορεί να δύναται να καταλήξει στην παράδοση του υποκειμένου αγαθού αλλά να είναι τέτοιου τύπου, που στην πραγματικότητα σπάνια να καταλήγει σε παράδοση, όπως μπορεί να συμβεί στην περίπτωση μίας προθεσμιακής σύμβασης (future). Όπου υπάρχει τέτοια περίπτωση το ίδιο το παράγωγο μπορεί κάλλιστα να αποτελέσει ξανά το αντικείμενο φορολόγησης.

Η νομική μορφή μιας συμφωνίας είναι επίσης πιθανόν να επηρεάζει σημαντικά τη φορολογική της αντιμετώπιση. Διαφορετικοί τύποι συμφωνιών μπορεί να έχουν παρόμοια οικονομικά αποτελέσματα αλλά τελείως διαφορετικές φορολογικές συνέπειες. Για παράδειγμα, οι πληρωμές ενός τριγωνικού δανείου (back to back loan) μπορεί να θεωρηθούν σαν τόκος διότι έχει λάβει χώρα μία ανταλλαγή κεφαλαίου. Εν τούτοις, πληρωμές σε συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίου (swaps) οι οποίες μπορεί να έχουν παρόμοιο οικονομικό αποτέλεσμα, δεν θα θεωρηθούν γενικά σαν τόκος διότι δεν ανταλλάσσεται κεφάλαιο. Η διαφορά στο νομικό τύπο μπορεί να επηρεάσει μία ολόκληρη σειρά από φορολογικά θέματα περιλαμβανομένης της παρακράτησης φόρου σε πληρωμές που γίνονται στο εξωτερικό και την υποβολή των πληρωμών σε περιοριστικούς κανόνες που σχετίζονται με την κεφαλαιακή επάρκεια.

Οι συναλλαγές σε παράγωγα είναι δυνατό να διενεργούνται για την επιδίωξη κάποιων από τους παρακάτω τρεις διαφορετικούς σκοπούς:

- Ως μέσο προστασίας από άλλο κίνδυνο (hedge),
- Ως μέσο κερδοσκοπίας με προοπτική τη δημιουργία κέρδους από την κατοχή ή τη διάθεση του παραγωγού,

- Ως μεσολαβητής για τον συσχετισμό δύο ή περισσότερων συμφηφιζόμενων συναλλαγών που συμφωνήθηκαν από ένα συνδυασμό αντισταθμιστών και κερδοσκόπων.

B.1. Το φορολογικό περιβάλλον

Καλό φορολογικό καθεστώς θα ήταν εκείνο που θα επέτρεπε την είσπραξη του φόρου επί του οικονομικού κέρδους αλλά που δεν θα στρέβλωνε τις συναλλαγές. Εν τούτοις, τέτοιο καθεστώς σπάνια συναντάται στην περίπτωση της φορολογικής αντιμετώπισης των παραγώγων.

Αυτές οι φορολογικές στρεβλώσεις μπορούν να προκύψουν άσχετα από το αν η συναλλαγή έχει συμφωνηθεί ως μέσο προστασίας από κίνδυνο (hedge), ως μέσο κερδοσκοπίας ή ως ενδιάμεσο εργαλείο για την διενέργεια άλλων συναλλαγών. Όμως, στρεβλώσεις είναι περισσότερο προβληματικές εκεί όπου, όπως συχνότερα συμβαίνει, η συναλλαγή αναλαμβάνεται ως μέσο κάλυψης από κίνδυνο.

Γενικά, εκείνοι οι συμβαλλόμενοι που διενεργούν συναλλαγές hedging επιθυμούν μία συνολική φορολογική αντιμετώπιση όπου το hedge και οι υποκείμενες συναλλαγές φορολογούνται σαν μία ενιαία μονάδα. Εν τούτοις, συχνά ο χρόνος κατά τον οποίο φορολογείται ή εκπίπτει η πληρωμή ή η είσπραξη που απορρέουν από το hedging δεν συμπίπτει με το χρόνο κατά τον οποίο φορολογείται ή εκπίπτει η πληρωμή ή η είσπραξη από την υποκείμενη συναλλαγή.

B.2. Τα βασικά φορολογικά θέματα

Οι συναλλαγές σε παράγωγα μπορεί να έχουν σαν αποτέλεσμα πληρωμές ή εισπράξεις με τους ακόλουθους τρόπους:

- Ως δαπάνη που καταβάλλεται ή έσοδο που εισπράττεται κατά τη στιγμή που συνάπτεται η συναλλαγή (για παράδειγμα αμοιβή για τη χορήγηση ενός option),
- Ως ροή τακτών πληρωμών κατά τη διάρκεια της ζωής του προϊόντος (όπως οι πληρωμές που γίνονται με βάση μία συμφωνία ανταλλαγής νομισμάτων ή επιτοκίων οι οποίες αντιστοιχούν σε πληρωμές τόκου αλλά δεν αποτελούν τέτοιες),
- Ως κέρδος ή ζημία που πραγματοποιείται από την πώληση του προϊόντος ή από το κλείσιμο της τελικής θέσης.

Κατά τον προσδιορισμό της άμεσης φορολογικής αντιμετώπισης αυτών των πληρωμών και εισπράξεων πρέπει να συνεκτιμηθούν και τα ακόλουθα:

- Πώς χαρακτηρίζονται οι πληρωμές και οι εισπράξεις για φορολογικούς σκοπούς,
- Πότε επιβάλλεται ο φόρος ή επιτρέπεται η έκπτωση από το φόρο,
- Ποια είναι η πηγή προέλευσής τους.

B.2.1. Μία συναλλαγή μπορεί να αντιμετωπιστεί ως συναλλαγή εσόδου ή κεφαλαίου. Ο διαχωρισμός αυτός είναι σημαντικός καθώς επηρεάζει όχι μόνο τον συντελεστή φορολογίας, αλλά και θέματα όπως την μέθοδο υπολογισμού των κερδών και ζημιών ή τον χρόνο κατά τον οποίο θεωρούνται ότι προκύπτουν για φορολογικούς σκοπούς.

Ο διαχωρισμός ανάμεσα στις συναλλαγές εσόδου και κεφαλαίου σπάνια είναι ευδιάκριτος και συνήθως εξαρτάται από έναν αριθμό παραγόντων. Ωστόσο ο διαχωρισμός είναι συχνά κρίσιμος και μπορεί να είναι αιτία των πιο ακραίων περιπτώσεων φορολογικού διαχωρισμού.

Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι μία συναλλαγή σε ένα παράγωγο μπορεί να οδηγήσει σε ένα μείγμα πληρωμών ή εισπράξεων κεφαλαίου και

εσόδου. Για παράδειγμα, η σύναψη μιας σύμβασης ανταλλαγής νομισμάτων (currency swap) μπορεί να οδηγήσει στην πραγματοποίηση κέρδους ή ζημίας κεφαλαίου στο υποκείμενο νόμισμα μαζί με την πληρωμή ή είσπραξη εσόδου με τη μορφή τακτικών πληρωμών σε όλη τη χρονική διάρκεια του swap. Επιπλέον σε ορισμένες χώρες, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, ένα κέρδος ή μία ζημία μπορεί να θεωρηθεί εν μέρει ως κεφάλαιο και εν μέρει ως έσοδο. Μία συναλλαγή σε παράγωγα μπορεί να φορολογηθεί είτε ως έσοδο από εμπορική δραστηριότητα είτε ως έσοδο άλλου είδους ανάλογα με τον τύπο της συναλλαγής. Γενικά, το φορολογικό καθεστώς που εφαρμόζεται στα επιχειρηματικά ή εμπορικά κέρδη ή ζημιές προβλέπει και το συμψηφισμό των ζημιών έναντι των κερδών και επιτρέπει την έκπτωση των εξόδων από τα έσοδα. Το φορολογικό καθεστώς που εφαρμόζεται στα λοιπά έσοδα και έξοδα συχνά δεν προβλέπει τέτοιους συμψηφισμούς με αποτέλεσμα οι ζημιές να μην είναι δυνατόν να συμψηφισθούν ή τα έξοδα να αναγνωρισθούν φορολογικά. Επίσης, σε ορισμένες χώρες όπου οι πληρωμές φορολογούνται ως εμπορικό εισόδημα, μπορεί να καταβάλλονται χωρίς παρακράτηση φόρου στην πηγή, ενώ πληρωμές που φορολογούνται ως άλλης μορφής εισοδήματα, είναι δυνατόν να υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου.

Ορισμένες χώρες διακρίνουν για σκοπούς φορολογικούς και αντιμετωπίζουν τις συναλλαγές παραγώγων ανάλογα με το είδος των αντισυμβαλλόμενων. Οι επιπτώσεις αυτής της διάκρισης ποικίλουν από τις επιτρεπόμενες μεθόδους αποτίμησης και το επακόλουθο αποτέλεσμα στη χρονική αναγνώριση των κερδών και ζημιών μέχρι τη δυνατότητα φορολογικής αναγνώρισης του εξόδου που προέκυψε για τους αντισυμβαλλόμενους.

Σημαντικό βάρος στον χαρακτηρισμό μιας συναλλαγής έχει επίσης το εάν αυτή διενεργείται ως μέσο κάλυψης από κινδύνους (hedge). Τα κριτήρια για το αν μια συναλλαγή που αφορά συμβάσεις options ή futures που δεν έχει συναφθεί από financial trader, μπορεί να θεωρηθεί ως κάλυψη κινδύνου, είναι:

- Η συναλλαγή να είναι οικονομικά πρόσφορη για τη μείωση του κινδύνου της υποκείμενης συναλλαγής και
- Οι διακυμάνσεις τιμών των options και futures να σχετίζονται άμεσα και αποδεδειγμένα με τις διακυμάνσεις της αξίας ή της σύνθεσης της υποκείμενης συναλλαγής, περιουσιακού στοιχείου ή χαρτοφυλακίου κατά το χρόνο που συνάπτεται η συναλλαγή hedging.

Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε σε σχέση με αυτό ότι, αν και διευκρίνιση ως προς το τι συνιστά κάλυψη (hedge) μπορεί να παρασχεθεί με διοικητική πράξη ή ακόμη με νόμο, διάφορα θέματα μπορεί να παραπεμφθούν τελικά σε δικαστήρια. Στις ΗΠΑ, η οποία θέσπισε νομικές αρχές για το τι θεωρείτε hedge, υπάρχουν αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου, που δημιούργησαν σοβαρά ερμηνευτικά προβλήματα της σχετικής νομοθεσίας.

Περισσότερο διευκρινιστικές υπήρξαν μεταγενέστερες αποφάσεις, ώσπου τελικά τον Οκτώβριο του 1993, το U.S. Treasury Department εξέδωσε προτάσεις και προσωρινούς κανονισμούς που ρύθμιζαν τον χειρισμό των συναλλαγών κάλυψης. Αυτές οι προτάσεις εισάγουν την έννοια του συσχετισμού του χρόνου αναγνώρισης του κέρδους ή ζημιάς με αναφορά την κάλυψη (hedge) σε σχέση με το χρόνο αναγνώρισης του κέρδους ή της ζημιάς επί της υποκείμενης θέσης (position).

Γενικά, όσοι συμμετέχουν στην αγορά και φορολογούνται σαν traders αναμένουν ότι η φορολογική αντιμετώπιση θα συμβαδίζει με τον λογιστικό χειρισμό.

Διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογικού χειρισμού είναι ενδεχόμενο να ανακύψουν σε θέματα όπως, η αναγνώριση αμοιβών που λαμβάνονται για τη χορήγηση options (η αρχή της συντηρητικότητας ίσως απαιτεί η αναγνώριση ολόκληρης ή μέρους της αμοιβής να αναβληθεί για λογιστικούς σκοπούς μέχρι το αποτέλεσμα της συναλλαγής να γίνει γνωστό, ενώ ταυτόχρονα ολόκληρο το ποσό μπορεί να είναι φορολογητέο κατά την είσπραξη

του) ή τη στιγμή κατά την οποία μπορούν να εξοδοποιηθούν οι τακτές πληρωμές.

Προβλήματα

Όμως, οι περισσότερες δυσκολίες ως προς το χρόνο αναγνώρισης συναντώνται συχνότατα στις ακόλουθες δύο περιοχές:

- Την αποτίμηση των ανοικτών θέσεων (positions),
- Τον συσχετισμό (matching) των κερδών ή ζημιών που προκύπτουν από συμβάσεις κάλυψης (hedging) με μελλοντικά κόστη ή εισόδημα.

Πολλές φορές αυτές οι δύο περιπτώσεις επικαλύπτονται.

Τα κέρδη και οι ζημιές που προκύπτουν από τη διατήρηση μίας θέσης (position) είναι δυνατό να αναγνωρισθούν με έναν από τους ακόλουθους τρεις τρόπους:

- Όταν πραγματοποιούνται (δηλαδή όταν το δικαίωμα επί της σύμβασης πωληθεί ή η θέση κλείσει με άλλο τρόπο),
- Αναγνωρίζοντας ένα πραγματοποιημένο κέρδος ή ζημιά ομοιόμορφα σε μία μεγαλύτερη χρονική περίοδο (actual basis),
- Αποτιμώντας τη σύμβαση στην τρέχουσα τιμή της (market value).

Μία προσέγγιση αναγνώρισης δεδουλευμένων (accrual basis) είναι πιθανό να αρμόζει περισσότερο με μία συναλλαγή κάλυψης (hedging), ενώ μία προσέγγιση αποτίμησης της σύμβασης στην τρέχουσα τιμή αγοράς (mark-to-market) ενδείκνυται ίσως περισσότερο όταν η συναλλαγή έχει συναφθεί σαν εμπορική συναλλαγή. Εν τούτοις, ειδικά στην περίπτωση που ο συναλλασσόμενος είναι trader, μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε η αρχή των δεδουλευμένων είτε η αρχή της τρέχουσας τιμής σε συναλλαγές κάλυψης κινδύνου.

Ακόμη όμως και αν υπάρχουν οδηγίες, οι δυσκολίες εξακολουθούν να υφίστανται. Έτσι μία συναλλαγή που διενεργήθηκε ως κάλυψη (hedge) ίσως

σταματήσει να είναι hedge, εάν το υποκείμενο στοιχείο ενεργητικού ή παθητικού ή θέση (risk position) μεταβιβασθεί ή κλείσει. Εναλλακτικά, όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός συναλλαγών, ο συμμετέχων στην αγορά μπορεί να προβεί σε συνολική κάλυψη (hedge) παρά σε κάλυψη συγκεκριμένων συναλλαγών.

B.2.2. Χρονική αναγνώριση (timing): Ήδη έχει γίνει αναφορά στις χρονικές στρεβλώσεις που μπορούν να παρουσιαστούν όταν η πληρωμή ή η εισπραξη δεν φορολογείται ως τμήμα των αποτελεσμάτων της συναλλαγής. Για παράδειγμα, μία προθεσμιακή πώληση συναλλάγματος μπορεί να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ένα κέρδος ή ζημιά κεφαλαίου τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση, ακόμα και αν η παράδοση του νομίσματος δεν οφείλεται παρά αφού περάσει κάποιο χρονικό διάστημα (ίσως και χρόνια), ή ακόμα και αν το κέρδος ή η ζημιά δεν μπορούν να υπολογιστούν μέχρι να αποκτηθεί το σχετικό νόμισμα. Όμως το θέμα της χρονικής αναγνώρισης είναι ευρύτερο από αυτό και περιλαμβάνει όχι μόνο εκείνες τις πληρωμές και εισπράξεις που φορολογούνται σαν κεφάλαιο ή άλλης προέλευσης έσοδα αλλά και τις πληρωμές και εισπράξεις που φορολογούνται σαν εμπορικές πράξεις.

Στο συναλλακτικό περιβάλλον, το θέμα του χρόνου αναγνώρισης ανακύπτει σε σχέση και με τους τρεις τύπους πληρωμών, δηλαδή πρώτον τα ποσά που εισπράχθηκαν ή πληρώθηκαν κατά τη σύναψη της σύμβασης (όπως αμοιβές), δεύτερον, τις τακτές πληρωμές κατά τη διάρκεια της σύμβασης (όπως πληρωμές σε συμβάσεις swaps) και τρίτον, τα κέρδη ή τις ζημιές που πραγματοποιούνται κατά την διάθεση ή το κλείσιμο της προκύπτουσας θέσης.

Ωστόσο, το σημείο εκκίνησης για τα περισσότερα φορολογικά συστήματα είναι η αναγνώριση με βάση την αρχή της πραγματοποίησης του εσόδου ή εξόδου (realisation basis) ενώ η χρήση άλλων αρχών ή μεθόδων επιτρέπεται μόνο όπου υπάρχουν ειδικές διατάξεις νόμου (όπως στην Γερμανία ή

στις Ηνωμένες Πολιτείες) ή επιτρέπεται με βάση την ακολουθούμενη τακτική στην πράξη προκειμένου να αποφευχθεί η στρέβλωση.

Όπου ακολουθείται η προσέγγιση αναγνώρισης mark-to-market περαιτέρω δυσκολίες μπορεί να προκύψουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η αποτίμηση. Η επιλογή έγκειται εναλλακτικά, είτε μεταξύ της εφαρμογής του τρόπου αποτίμησης στη μέση τιμή αγοράς αρχικά και κατόπιν μεταγενέστερης προσαρμογής για ενδεχόμενους κινδύνους ή μελλοντικά κόστη, είτε της εφαρμογής του τρόπου αποτίμησης των ανοιχτών θέσεων στη χαμηλότερη τιμή ανάμεσα στην τιμή προσφοράς και ζήτησης. Προβληματισμοί έχουν εκφρασθεί για το γεγονός ότι ορισμένες φορολογικές αρχές ίσως αμφισβητήσουν τις προσαρμογές που έγιναν όπου χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος αποτίμησης στη μέση τιμή αγοράς ή τις τιμές που εφαρμόστηκαν όπου χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος αποτίμησης στην χαμηλότερη τιμή προσφοράς ή ζήτησης, στηριζόμενες στην υποκειμενικότητα των σχετικών αποφάσεων.

B.2.3. Προέλευση των πληρωμών: Η πηγή της πληρωμής είναι σημαντική για δύο λόγους: Πρώτον, σχετίζεται με το θέμα του κατά πόσο θα παρακρατηθεί φόρος από την πληρωμή και δεύτερον, θα καθορίσει το κατά πόσον παρέχεται έκπτωση για το φόρο που έχουν παρακρατηθεί.

Ακόμη και όταν πρόκειται για τόκο δανείου, το ερώτημα σχετικά με το που θεωρείται ότι προέκυψε ο τόκος είναι περίπλοκο και συχνά οδηγεί σε επικάλυψη μεταξύ φορολογικών αρχών διαφορετικών χωρών. Το θέμα γίνεται όλο και περισσότερο πολύπλοκο εξαιτίας της ποικιλίας τύπων πληρωμών που συνδέονται με τις συναλλαγές σε παράγωγα.

Σε μερικές χώρες, κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των υποχρεώσεων που προκαλούν μία ροή τακτών πληρωμών και εκείνων που προκαλούν εφάπαξ πληρωμές. Στην περίπτωση αυτή, υποχρέωση παρακράτησης φόρου στην πηγή προκύπτει όταν

υπάρχουν τακτές πληρωμές, όπως στις επαναλαμβανόμενες πληρωμές επί συμβάσεων ανταλλαγής νομισμάτων και επιτοκίων. Η πηγή είναι πιθανό να καθοριστεί με βάση την κατοικία του καταβάλλοντος ή πιθανώς με βάση τον τόπο άσκησης δραστηριότητάς του όταν η πληρωμή γίνεται από υποκατάστημα εξωτερικού. Εν τούτοις, μία σημαντική εξαίρεση αποτελούν οι Ηνωμένες Πολιτείες όπου οι επαναλαμβανόμενες πληρωμές που γίνονται στο πλαίσιο ορισμένων swaps θεωρούνται ότι έχουν την πηγή τους στην κατοικία του λήπτη και όχι του καταβάλλοντος.

Φόρος μπορεί επίσης να παρακρατείται σε κέρδη και ζημιές που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάθεση ή το κλείσιμο των συναλλαγών. Ένας μη κάτοικος μπορεί ενδεχομένως να υπόκειται σε φόρο για συναλλαγές σε τοπικά χρηματιστήρια στην Ιαπωνία, Κορέα, Πορτογαλία, Νότιο Αφρική και Ισπανία ακόμη και αν δεν έχει μόνιμη εγκατάσταση εκεί.

Β.2.4. Έμμεσοι φόροι: Οι πιο περιεκτικές μορφές έμμεσων φόρων είναι οι φόροι προστιθέμενης αξίας που συναντώνται στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε γενικές γραμμές, οι συναλλαγές σε παράγωγα είτε θα εξαιρεθούν είτε δεν θα εμπίπτουν στο πεδίο του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ορισμένες μεσολαβητικές υπηρεσίες που συνδέονται με τα παράγωγα είναι δυνατόν να υπόκεινται σε φόρο προστιθέμενης αξίας. Εντούτοις, σύμφωνα με τις προτάσεις εναρμόνισης έμμεσων φόρων που ήδη βρίσκονται υπό επεξεργασία, ακόμα και αυτές οι υπηρεσίες είναι πιθανό να εξαιρεθούν ή να μην εμπίπτουν στο πεδίο του φόρου προστιθέμενης αξίας μελλοντικά.

Γ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα άρχισαν πρόσφατα να αναπτύσσονται στην Ελλάδα, μετά την συναλλαγματική απελευθέρωση που έλαβε χώρα το Μάρτιο του 1993 (ΠΔ 96/23-3-93) και τον Μάιο του 1994 (ΠΔ 104/14-5-94) και τις σχετικές πράξεις Διοικητική της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔΤΕ 2303/94) που επέτρεψαν στα πιστωτικά ιδρύματα να κάνουν πράξεις επί συναλλάγματος με κατοίκους και μη κατοίκους χρησιμοποιώντας και τα εν λόγω χρηματοοικονομικά εργαλεία.

Είναι δεδομένο ότι η έλλειψη του απαραίτητου νομικού πλαισίου τόσο φορολογικού όσο και λογιστικού που να καθορίζει με σαφήνεια την φορολογική και λογιστική αντιμετώπιση των συναλλαγών σε παράγωγα τόσο για τις τράπεζες όσο και για τους επενδυτές (ιδιώτες και θεσμικούς) έχει αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο για την εξάπλωση των προϊόντων αυτών και την περαιτέρω ανάπτυξη των σχετικών αγορών στη χώρα μας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παράσχει τις κατευθυντήριες γραμμές σύμφωνα με τις οποίες θα μπορούν να αντιμετωπισθούν οι εν λόγω συναλλαγές από φορολογική άποψη με βάση την ισχύουσα νομοθεσία (ιδίως του Ν. 2238/94) όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από την νομολογία και εφαρμόζεται από τις φορολογικές αρχές. Λόγω της ανυπαρξίας σχετικών φορολογικών και λογιστικών κανόνων, ο προτεινόμενος χειρισμός στηρίχθηκε κατ' αρχήν στην ανάλυση της ουσίας των συναλλαγών από χρηματοοικονομική άποψη ούτως ώστε να χαρακτηριστεί η φύση των εσόδων/δαπανών που πηγάζουν από τις συναλλαγές με βάση τις γενικές αρχές της φορολογίας εισοδήματος και των παραδειγμαμένων κανόνων της λογιστικής.

Με δεδομένη την ταξινόμηση του εισοδήματος για φορολογικούς σκοπούς σε έξι πηγές (π.χ. εισόδημα από κινητές αξίες, από εμπορικές

επιχειρήσεις κλπ) το πρωταρχικό ζήτημα είναι να ταξινομηθεί το εισόδημα/δαπάνη στην κατάλληλη πηγή με βάση την ανάλυση που προαναφέρθηκε προκειμένου να καταλήξει κανείς στον τρόπο αντιμετώπισης από φορολογική άποψη (π.χ. παρακράτηση ή όχι, χρόνος αναγνώρισης κλπ). Στα περισσότερα από τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά παράγωγα, οι επιλογές για το εισόδημα που προκύπτει είναι να θεωρηθεί είτε ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις (π.χ. συναλλαγματική διαφορά, σύνηθες εισόδημα από εμπορική δραστηριότητα) είτε ως εισόδημα από κινητές αξίες (π.χ. τόκος κλπ).

Όπως είναι γνωστό, στο εισόδημα από κινητές αξίες (πλην τόκων καταθέσεων) που προκύπτει στην Ελλάδα υπέρ κατοίκων Ελλάδος (φυσικών ή νομικών προσώπων με κατοικία ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα) επιβάλλεται παρακράτηση φόρου εισοδήματος με συντελεστή 20%. Ο φόρος αυτός αποτελεί στην ουσία μία προκαταβολή έναντι της τελικής ετήσιας φορολογικής υποχρέωσης αφού συμψηφίζεται με τον τελικό φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων. Αντιθέτως η παρακράτηση αυτή δεν έχει εφαρμογή εφ' όσον κριθεί ότι το εισόδημα που προκύπτει από τις συναλλαγές αυτές αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Ένα άλλο σημείο που χρήζει διερεύνησης είναι ο χρόνος αναγνώρισης εσόδου/εξόδου από λογιστική και φορολογική άποψη, την στιγμή που, όπως είναι γνωστό, οι συναλλαγές με τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα μπορούν να δημιουργήσουν πληρωμές/εισπράξεις σε διαφορετικά χρονικά σημεία, π.χ. κατά την ημερομηνία κατάρτισης της συναλλαγής ή και καθ' όλη την διάρκεια της σύμβασης, αλλά και κατά την λήξη του συμβολαίου όπου και αποκρυσταλλώνεται το κέρδος ή ζημία για τους αντισυμβαλλόμενους.

Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στα φορολογικά θέματα που αντιμετωπίζουν οι Τράπεζες όταν προβαίνουν σε συναλλαγές παράγωγα. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η φορολογία των συναλλαγών αυτών

από πλευράς των πελατών τους η οποία σε γενικές γραμμές παρουσιάζεται ως εξής:

Γ.1.1. Πελάτης νομικό πρόσωπο

Καθώς η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει τον τρόπο αναγνώρισης και φορολόγησης του εσόδου ή εξόδου που προκύπτει από τις συναλλαγές που εξετάζονται, η φύση του εισοδήματος και ο φορολόγητος ή φορολογητέος χαρακτήρας του θα προσδιοριστούν με αναφορά και κατ' αναλογία εφαρμογή των γενικών αρχών. Στην προσπάθεια προσδιορισμού του φορολογικού χειρισμού του εισοδήματος/δαπάνης, των αμοιβών που καταβάλλονται/ εισπράττονται και των χρηματορροών που προκύπτουν, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη παράμετροι όπως το εάν μεσολαβεί αρχικά φυσική ανταλλαγή κεφαλαίου καθώς επίσης και η πρόθεση και η ιδιότητα του αντισυμβαλλομένου.

Η επικρατούσα άποψη είναι ότι το εισόδημα που προκύπτει από τις εξεταζόμενες συναλλαγές δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί σαν τόκος για τους λόγους που έχουν ήδη αναπτυχθεί (μη ύπαρξη παστωτικής σχέσης και μεταβίβασης κεφαλαίου, μη προκαθορισμένες χρηματαγορές κλπ.). Συνεπώς το ερώτημα που τίθεται σε όλες τις περιπτώσεις είναι εάν πραγματικά οι διαφορές που προκύπτουν είναι δυνατόν να αποτελέσουν εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις ή εάν στην πραγματικότητα πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας ευκαιριακής κερδοσκοπικής συναλλαγής που δεν αποτελεί μέρος της συνήθους εμπορικής δραστηριότητας του αντισυμβαλλομένου.

Ωστόσο, είτε αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είτε αποτέλεσμα ευκαιριακής κερδοσκοπικής συναλλαγής (υπό την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα επιτρέπεται από το καταστατικό της εταιρίας), το αποτέλεσμα θα πρέπει να αποτελεί φορολογητέο έσοδο ή εκπιπτόμενη δαπάνη κατά περίπτωση. Εάν η συναλλαγή δεν περιλαμβάνεται στις επιτρεπόμενες

δραστηριότητες της εταιρίας, τότε τα μεν κέρδη θα υπαχθούν σε φορολόγηση, διότι οι φορολογικές αρχές δεν θα αμφισβητήσουν την υπαγωγή σε φόρο του σχετικού εισοδήματος, ενώ είναι ενδεχόμενο να απορρίψουν την αναγνώριση της δαπάνης είτε επειδή προκύπτει από μη επιτρεπόμενη και επομένης εκτός σκοπού δραστηριότητα, είτε επειδή θα αμφισβητηθεί η παραγωγικότητα της σχετικής δαπάνης.

Δηλαδή, η αναγνώριση της δαπάνης θα κριθεί από τις φορολογικές αρχές με βάση τη συνεισφορά της στην εμπορική δραστηριότητα της επιχείρησης και συνεπώς οι δαπάνες αυτές είναι δυνατόν να αναγνωρισθούν για έκπτωση μόνο εάν αποδεικνύεται ότι προάγουν τη δραστηριότητα της επιχείρησης.

Γ.1.2. Πελάτης φυσικό πρόσωπο

Εάν πελάτης της Τράπεζας είναι φυσικό πρόσωπο και η συναλλαγή είναι μεμονωμένη, τότε θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι το κέρδος που θα προκύψει δεν αποτελεί έσοδο με την έννοια του ελληνικού φορολογικού νόμου (περιοδικό αποτέλεσμα από την εκμετάλλευση διαρκούς πηγής) και συνεπώς δεν υπόκειται σε φόρο εισοδήματος.

Εάν ανάθετα, αποδεικνύεται ότι οι συναλλαγές αυτές αναλαμβάνονται συστηματικά και επομένως αποτελούν στην ουσία άσκηση δραστηριότητας δηλαδή, επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, έχει μόνιμη πηγή προέλευσης και γίνεται τακτική εκμετάλλευση αυτής της πηγής, τότε το προκύπτον κέρδος θα υπόκειται σε φόρο εισοδήματος σαν εισόδημα από λοιπές πηγές. Θεωρητικά εάν η συναλλαγή γίνει μόνο μία φορά θα είναι δύσκολο να ισχυρισθεί κανείς ότι αποτελεί συστηματική δραστηριότητα κάτι που μπορεί να συμβεί αλλά εάν αυτή επαναληφθεί περισσότερες από μία φορές.

Η ζημία που ενδεχομένως θα προκύψει και οι καταβαλλόμενες αμοιβές σε μερικούς τύπους προϊόντων δεν θα αναγνωρίζονται φορολογικά, υπό

την προϋπόθεση ότι το φυσικό πρόσωπο δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα.

1. Προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίων (forward rate agreements)

Η συναλλαγή αυτή βασίζεται σε μία συμφωνία με την οποία προβλέπεται ότι σε μία συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία (ημερομηνία διακανονισμού) ο πωλητής θα αποζημιώσει τον αγοραστή για οποιαδήποτε αύξηση επέλθει μεταξύ ενός προκαθορισμένου επιτοκίου επί ενός πλασματικού κεφαλαίου και του επιτοκίου που θα επικρατεί στην ημερομηνία διακανονισμού. Αντίστροφα, ο αγοραστής θα αποζημιώσει τον πωλητή εάν το επιτόκιο διακανονισμού έχει μειωθεί σε σύγκριση με το προκαθορισμένο επιτόκιο. Η συναλλαγή μπορεί να θεωρηθεί ως σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swap) μιας περιόδου.

1.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

1.1.1. Φορολογία εισοδήματος αποζημίωσης

Ένα πρωταρχικό ζήτημα είναι ο χαρακτηρισμός από φορολογικής άποψης του ποσού της αποζημίωσης (cash settlement) που θα καταβληθεί από τον υπόχρεο αντισυμβαλλόμενο. Οι εναλλακτικές επιλογές είναι το ποσό αυτό να χαρακτηριστεί είτε σαν εισόδημα/δαπάνη από κινητές αξίες (π.χ. τόκος) είτε σαν εισόδημα/δαπάνη από εμπορικές επιχειρήσεις (οπότε δεν υπάρχει θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος).

Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος οι τόκοι που προκύπτουν από εντόκους τίτλους (χρεώγραφα), καταθέσεις, εγγυήσεις ή γενικά από κάθε χρεωστικό τίτλο θεωρούνται για σκοπούς

φορολογίας εισοδήματος, εισόδημα από κινητές αξίες. Από τα φορολογικά δικαστήρια έχει ερμηνευτεί ότι η έννοια αυτής της διάταξης δεν περιορίζεται από την ύπαρξη ή όχι χρεωστικού τίτλου αλλά καλύπτει όλες τις οφειλές που αποφέρουν τόκο. Με βάση αυτήν την ερμηνεία η μη ύπαρξη χρεωστικού τίτλου (π.χ. ομόλογο, σύμβαση δανείου) στην περίπτωση των προθεσμιακών συμβάσεων επιτοκίων, δεν επαρκεί για να στηρίζει την άποψη ότι η αποζημίωση που καταβάλλεται/εισπράττεται δεν αποτελεί τόκο.

Ωστόσο, η αποζημίωση δεν θα πρέπει να θεωρηθεί τόκος (πιστωτικός ή χρεωστικός) επειδή δεν πληρούται μία βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη τόκου. Πιο συγκεκριμένα η καταβολή της αποζημίωσης δεν συνιστά αντιπαροχή για χρήση κεφαλαίων ή για την αναβολή πληρωμή ενός χρέους. Η ύπαρξη τόκου προϋποθέτει ότι έχει συναφθεί μία πιστωτική σχέση η οποία όμως δεν υφίσταται μεταξύ των συμβαλλομένων στην προθεσμιακή σύμβαση επιτοκίων για τους ακόλουθους λόγους:

- (α) Δεν υπάρχει μεταβίβαση κεφαλαίων για να δημιουργήσει υποχρέωση και αντίστοιχη απαίτηση στους αντισυμβαλλόμενους και
- (β) Η φορά (και το ύψος) των χρηματορροών που θα εισπραχθούν/πληρωθούν στην ημερομηνία διακανονισμού δεν είναι γνωστές όταν συνάπτεται η Προθεσμιακή Σύμβαση Επιτοκίων. Αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι ασυμβίβαστο με τον ορισμό της απαίτησης από τόκους που προκύπτει σε μία πιστωτική συναλλαγή.

Θα μπορούσε να προβληθεί ως επιχείρημα υπέρ του χαρακτηρισμού της αποζημίωσης ως τόκου, η χρηματοοικονομική φύση της συμφωνίας, σύμφωνα με την οποία η συναλλαγή αποτελεί ένα μέσο κάλυψης από τον κίνδυνο της απότομης μεταβολής των επιτοκίων (hedging) ή μέσον αποκόμισης κέρδους (speculation) από την ευνοϊκή μεταβολή των τιμών επιτοκίων. Για παράδειγμα, όταν ο στόχος της σύμβασης είναι να περιορίσει το άνοιγμα από μία απότομη μεταβολή επιτοκίων που συνδέεται με μία συγκεκριμένη απαίτηση ή

υποχρέωση, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οποιαδήποτε πληρωμή ή είσπραξη που απορρέει από τη σύμβαση πρέπει να χαρακτηριστεί σαν αναπροσαρμογή του τόκου (πιστωτικού ή χρεωστικού) που προκύπτει από την εν λόγω απαίτηση ή υποχρέωση.

Όμως το ανωτέρω επιχείρημα δεν μπορεί να γίνει εύκολα αποδεκτό δεδομένου ότι δεν υφίσταται νομική βάση ώστε οι χρηματοροές που προκύπτουν από μία τέτοια σύμβαση να κατατάσσονται ανάλογα με τον κίνδυνο που καλύπτεται ή δημιουργείται μέσω της σύμβασης. Παράλληλα, η συνήθης πρακτική είναι τα έσοδα/έξοδα από συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (χρηματοοικονομικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται επίσης για προστασία από κινδύνους ή για αποκόμιση κέρδους από την απότομη διακύμανση των επιτοκίων) να αντιμετωπίζονται σαν έσοδα/έξοδα από εμπορικές επιχειρήσεις και όχι σαν τόκος. Συνεπώς, για τους παραπάνω λόγους τα έσοδα/έξοδα που προκύπτουν από Προθεσμιακές Συμβάσεις Επιτοκίων (ΠΣΕ) θα πρέπει να χαρακτηριστούν ως εισόδημα/δαπάνη από εμπορικές επιχειρήσεις.

Παρ' όλα αυτά δεν μπορεί να αποκλεισθεί η πιθανότητα οι φορολογικές αρχές να θεωρήσουν την αποζημίωση (settlement payment) που καταβάλλεται/είσπράττεται σε μία ΠΣΕ ως εισόδημα από κινητές αξίες (δηλαδή τόκο). Θα πρέπει να τονισθεί όμως ότι οι διεθνείς τάσεις σχετικά με το χαρισμό της αποζημίωσης είναι να φορολογείται σαν εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα της διεθνούς μελέτης για τη φορολόγηση των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων που διεξήχθη από την KPMG αποδεικνύουν ότι μεταξύ 24 φορολογικών καθεστώτων που εξετάστηκαν, μόνο δύο χώρες (Καναδάς και Χονγκ Κονγκ) χαρακτηρίζουν για φορολογικούς σκοπούς την αποζημίωση ως αναπροσαρμογή τόκων (χρεωστικών ή πιστωτικών).

1.1.2. Φορολογική αντιμετώπιση των πληρωμών σε ΠΣΕ

Οι πληρωμές που καταβάλλονται με βάση τις ΠΣΕ είναι εκπιπόμενες φορολογικές δαπάνες εφ' όσον γίνει δεκτό από τις φορολογικές αρχές ότι συνιστούν "παραγωγικά έξοδα". "Παραγωγικά Έξοδα" είναι, με βάση τις γενικές φορολογικές αρχές και τη νομολογία, οι δαπάνες εκείνες που διενεργούνται με σκοπό την απόκτηση εισοδήματος από την επιχείρηση και που γίνονται στα πλαίσια της επιδίωξης των επιχειρηματικών σκοπών. Συνεπώς, θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι αυτές οι πληρωμές διενεργούνται με στόχο είτε τη μείωση ενός επιχειρηματικού κινδύνου (hedging) ή την εκμετάλλευση μίας επιχειρηματικής ευκαιρίας (speculation) και, επομένως, πραγματοποιούνται για παραγωγικούς σκοπούς.

Όμως, ενώ σε μία ΠΣΕ που χρησιμοποιείται για κάλυψη κινδύνου μπορεί θεωρητικά να υποστηριχθεί η "παραγωγική" φύση της αποζημίωσης που καταβάλλεται με αναφορά στο εισόδημα που προκύπτει από την καλυπτόμενη απαίτηση ή υποχρέωση, αυτή η συσχέτιση με τις απαιτήσεις ή υποχρεώσεις μπορεί να είναι είτε ανύπαρκτη (π.χ. σε κερδοσκοπική ΠΣΕ) ή πολύ δύσκολο να προσδιορισθεί αντικειμενικά (π.χ. όπου μία ΠΣΕ χρησιμοποιείται για κάλυψη κινδύνου από αναμενόμενη άρα μη πραγματοποιηθείσα απότομη διακύμανση στα επιτόκια).

Οι παραπάνω δυσκολίες είναι δυνατόν να δώσουν αφορμή στις φορολογικές αρχές να επιχειρήσουν να απορρίψουν τα έξοδα της αποζημίωσης σαν "μη παραγωγικά". Σε αυτή την περίπτωση οι Τράπεζες θα πρέπει να αποδείξουν ότι οι συναλλαγές αυτές (και άρα οι αντίστοιχες υποχρεώσεις) εντάσσονται στα πλαίσια των γενικών τους εμπορικών δραστηριοτήτων. Για το σκοπό αυτό, είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι οι ίδιοι οι κανονισμοί της Τράπεζας της Ελλάδος οι οποίοι επιτρέπουν σε πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα να συνάπτουν ΠΣΕ, αποτελούν αναγνώριση της επιχειρηματικής φύσης

αυτών των συμβάσεων και συνεπώς και των εισπράξεων και πληρωμών που διενεργούνται στο πλαίσιο αυτών των συμβάσεων.

1.2. Χρόνος αναγνώρισης εσόδων και εξόδων: accrual έναντι cash basis

Γενικά, το χρονικό σημείο της αναγνώρισης των εσόδων και εξόδων για φορολογικούς σκοπούς ακολουθεί τα λογιστικά πρότυπα εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά από τη φορολογική νομοθεσία. Πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ότι δεν υπάρχουν φορολογικοί ή λογιστικοί κανόνες για το χειρισμό της πληρωμής ή εισπραξης αποζημίωσης σε ΠΣΕ.

Σύμφωνα με την κρατούσα διεθνή πρακτική, όταν οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται με σκοπό την κάλυψη κινδύνου σε απαιτήσεις ή υποχρεώσεις που καταχωρούνται με βάση την αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων (accrual basis), πρέπει και αυτές να καταχωρούνται με την ίδια μέθοδο (δηλαδή accrual basis). Αυτό σημαίνει ότι η αναγνώριση του ποσού της αποζημίωσης αναστέλλεται (deferred) και αναγνωρίζεται κλιμακωτά κατά τη διάρκεια της περιόδου διακανονισμού (settlement period).

Αντίθετα, οι κερδοσκοπικές ΠΣΕ λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο των τρεχουσών τιμών (mark-to-market approach) όπου το ποσό της αποζημίωσης (settlement sum) αναγνωρίζεται σαν έσοδο ή έξοδο όταν εισπράττεται ή πληρώνεται. Επίσης, οι κερδοσκοπικές ΠΣΕ αποτιμούνται στο τέλος της χρήσης και το κέρδος ή ζημία που προκύπτει αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως. Οι ΠΣΕ που συνάπτονται για να καλύψουν τον κίνδυνο σε ενεργό χαρτοφυλάκιο καταχωρούνται επίσης με τη μέθοδο των τρεχουσών τιμών (mark-to-market).

Η παραπάνω λογιστική μεταχείριση προφανώς επιβάλλεται από την αρχή της συσχέτισης (matching principle). Αν και η αρχή της συσχέτισης εσόδων και εξόδων αναγνωρίζεται γενικά από την ελληνική φορολογική νομοθεσία δεν υπάρχει διάταξη νόμου στο ελληνικό φορολογικό καθεστώς που

να ορίζει ότι τα έσοδα/έξοδα που αφορούν την ίδια συναλλαγή αναγνωρίζονται σε διαφορετικό χρονικό σημείο για φορολογικούς σκοπούς. Επομένως, είναι δυνατόν, επειδή δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι φορολογικοί ή λογιστικοί κανόνες, να αναγνωρισθούν τα έσοδα ή έξοδα που προκύπτουν από διαφορετικούς τύπους ΠΣΕ (συναπτόμενες για κάλυψη από κινδύνους ή αποκόμιση κέρδους) με ένα ομοιόμορφο τρόπο (δηλαδή *accrual* ή *cash* μέθοδο). Επιπλέον, λόγω της ασάφειας που περιβάλλει την έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα του εξόδου της αποζημίωσης σε μία ΠΣΕ που συνάπτεται για την αποκόμιση κέρδους είναι σκόπιμο για σκοπούς φορολογικούς να μην γίνεται διάκριση μεταξύ των δύο τύπων ΠΣΕ στα επίσημα βιβλία της Τράπεζας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η αναγνώριση του μη πραγματοποιηθέντος κέρδους στα επίσημα βιβλία της Τράπεζας που προκύπτει σαν αποτέλεσμα της αποτίμησης των ανοικτών κερδοσκοπικών ΠΣΕ (*open trading FRA's*) στο τέλος της χρήσης, θα προκαλέσει τη φορολόγησή του επειδή σύμφωνα με την ελληνική φορολογική νομοθεσία όταν τα κέρδη από αποτίμηση καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία φορολογούνται ανεξάρτητα εάν η αποτίμηση που τα δημιούργησε είναι υποχρεωτική ή όχι. Αντίστροφα, εάν η ανωτέρω αποτίμηση αποφέρει ζημία, η ζημία αυτή δεν εκπίπτει για φορολογικούς σκοπούς, διότι το δικαίωμα της έκπτωσης περιορίζεται μόνο στις πραγματικές ζημίες (δηλαδή πραγματοποιηθείσες) και στις μη πραγματοποιηθείσες που προκύπτουν από αποτίμηση η οποία προβλέπεται από συγκεκριμένη διάταξη νόμου.

1.3. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Με την προϋπόθεση ότι το ποσό της αποζημίωσης (*settlement sum*) είναι εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις δεν υπάρχει θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος.

1.4. Έμμεσοι φόροι

ΦΠΑ

Η συναλλαγή απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ επειδή στην πραγματικότητα συνιστά διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 (κστ) του Ν. 1642/86, οι εργασίες που σχετίζονται με την διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών και πληρωμές απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ. Αυτή η απαλλαγή εφαρμόζεται και στη διαπραγμάτευση της συναλλαγής και συνεπώς οποιεσδήποτε προκαταβολές εισπράττονται με τη σύναψη της ΠΣΕ επίσης απαλλάσσονται από το ΦΠΑ.

ΕΦΤΕ

Είναι ερευνητέο εάν το εισόδημα που προκύπτει από μία ΠΣΕ υπόκειται σε ΕΦΤΕ αφού δεν υφίσταται συγκεκριμένη απαλλαγή γι' αυτήν τη συναλλαγή. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι για το εισόδημα που προκύπτει από Συμβάσεις Ανταλλαγής Επιτοκίων και Νομισμάτων (interest rate and currency swaps) έχει δοθεί ρητή απαλλαγή από τον ΕΦΤΕ με βάση την Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών 1050972/2014/0014/1-4-93. Αν και οι Συμβάσεις Ανταλλαγής Επιτοκίων και Νομισμάτων χρησιμοποιούνται όπως οι ΠΣΕ (για την κάλυψη κινδύνων από απότομες μεταβολές στα επιτόκια) η ομοιότης αυτή δεν μπορεί από μόνη της να στοιχειοθετήσει την απαλλαγή των ΠΣΕ από τον ΕΦΤΕ. Το Υπουργείο Οικονομικών έδωσε την παραπάνω απαλλαγή από τον ΕΦΤΕ στις συμβάσεις ανταλλαγής Επιτοκίων και Νομισμάτων με το επιχείρημα ότι συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά της άμεσης αγοράς και πώλησης ξένου νομίσματος η οποία απαλλάσσεται από το τέλος χαρτοσήμου και φόρο κύκλου εργασιών και επομένως από τον ΕΦΤΕ. Εάν, όπως προαναφέρθηκε, τα forward rate agreements θεωρηθούν ως interest rate swaps μιας περιόδου, θα πρέπει και αυτά να απαλλάσσονται από τον ΕΦΤΕ με την ίδια λογική που υιοθετήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, η οποία πάντως δεν φαίνεται ορθή, αφού θεωρηθεί

ότι τα interest rate swaps αποτελούν στην ουσία αγορά και πώληση ξένου νομίσματος.

2. Προθεσμιακές συμφωνίες σε συνάλλαγμα

(Forward currency agreements)

Η συναλλαγή βασίζεται σε μία συμφωνία η οποία περιλαμβάνει ένα πλασματικό ποσό συναλλάγματος και η οποία προβλέπει ότι σε μία συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία (ημερομηνία διακανονισμού) ο πωλητής θα αποζημιώσει τον αγοραστή για οποιαδήποτε αύξηση επέλθει μεταξύ μίας προκαθορισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας (benchmark rate) και της ισοτιμίας διακανονισμού (settlement rate). Αντίθετα, ο αγοραστής θα αποζημιώσει τον πωλητή εάν η ισοτιμία διακανονισμού του συναλλάγματος έχει διολισθήσει κάτω από την προκαθορισμένη συναλλαγματική ισοτιμία.

Η προκαθορισμένη συναλλαγματική ισοτιμία είναι η τιμή που επικρατεί κατά την ημερομηνία που συνάπτεται η συμφωνία, ενώ η ισοτιμία διακανονισμού μπορεί να είναι η τρέχουσα τιμή (spot rate) της ημερομηνίας διακανονισμού ή μία προθεσμιακή τιμή (forward rate).

2.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

2.1.1. Φορολογία εισοδήματος

Η Ελληνική Φορολογική Νομοθεσία δεν έχει αντιμετωπίσει ακόμα το θέμα της φορολογικής αντιμετώπισης των προσόδων και δαπανών που προκύπτουν από τις παραπάνω συναλλαγές. Συνεπώς, εν απουσία ρητής διάταξης νόμου, ο φορολογικός χειρισμός θα πρέπει να βασισθεί στην ανάλυση της ουσίας της συναλλαγής από την οποία πηγάζει η φύση της προσόδου ή εξόδου για τον αγοραστή και πωλητή. Εξετάζοντας την ουσία της συναλλαγής

πιστεύουμε ότι το προκύπτον αποτέλεσμα μίας τέτοιας συμφωνίας (κέρδος ή ζημία) βασίζεται στη διακύμανση της τιμής του συναλλάγματος και ως εκ τούτου αποτελεί συναλλαγματική διαφορά (θετική ή αρνητική) δηλαδή κατατάσσεται με βάση τις γενικές αρχές της φορολογίας εισοδήματος στο εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Στο βαθμό που η δραστηριότητα αυτή αποτελεί μέρος της συνήθους οικονομικής δραστηριότητας της Τράπεζας, η Τράπεζα θα φορολογηθεί για το κέρδος που προκύπτει από αυτές τις συναλλαγές (πραγματοποιηθείσα θετική συναλλαγματική διαφορά) ενώ οι ζημίες από πραγματοποιηθείσες αρνητικές συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν εκπιπτόμενες φορολογικά δαπάνες.

2.1.2. Χρόνος αναγνώρισης αποτελέσματος

Επειδή η συναλλαγή δεν περιλαμβάνει μεταβίβαση κεφαλαίων θα πρέπει να εμφανισθεί στα βιβλία της Τράπεζας σε λογαριασμούς τάξεως, το δε κέρδος ή ζημία θα πρέπει να καταχωρηθεί κατά την ημερομηνία διακανονισμού στους λογαριασμούς αποτελεσμάτων της οικείας χρήσης.

2.1.3. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Εφ' όσον το έσοδο που προκύπτει από τις συμβάσεις αυτές δεν συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά του τόκου, δεν υφίσταται θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος από κινητές αξίες.

2.1.4. Έμμεσοι φόροι

ΦΠΑ

Οι παραπάνω συναλλαγές απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ διότι στην πραγματικότητα αφορούν διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών. Σύμφωνα με το Ν. 1642/1986 (άρθρ. 18, παρ. 1 (κστ')), οι εργασίες που είναι συναφείς με τη

διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών και πληρωμές, απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ.

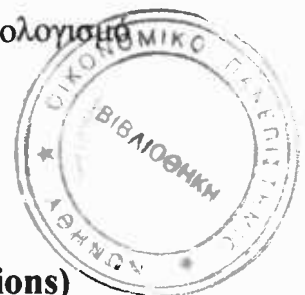
ΕΦΤΕ

Το εισόδημα που προκύπτει από τις Προθεσμιακές Συμφωνίες σε Συνάλλαγμα θα πρέπει να υπαχθεί στον ΕΦΤΕ εφόσον δεν υφίσταται συγκεκριμένη ρητή απαλλαγή γι' αυτού του είδους τις συναλλαγές. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το εισόδημα που προκύπτει από Συμβάσεις Ανταλλαγής Επιτοκίων και Νομισμάτων (interest rate and currency swaps) απαλλάσσεται ρητά από τον ΕΦΤΕ (Εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομικών 1050972/2014/0014/7-4-1993).

Οι Συμφωνίες Ανταλλαγής Επιτοκίων και Νομισμάτων (interest rate and currency swaps) εξαιρέθηκαν από τον ΕΦΤΕ με βάση την παραπάνω εγκύκλιο, με το σκεπτικό ότι ενέχουν το στοιχείο της αγοράς και πώλησης συναλλάγματος και συνεπώς εμπίπτουν στις πράξεις επί συναλλάγματος κατά την έννοια του Ν. 1083/1980 που απαλλάσσονται ρητά από το τέλος χαρτοσήμου και κατά συνέπεια από τον ΕΦΤΕ. Επομένως με βάση το παραπάνω σκεπτικό ότι η φορολογική απαλλαγή που έχει παρασχεθεί ρητά στις Συμβάσεις Ανταλλαγής Επιτοκίων δεν μπορεί να επεκταθεί κατ' αναλογική εφαρμογή και στις Προθεσμιακές Συμφωνίες σε Συνάλλαγμα, δεδομένου ότι αντικείμενό τους δεν είναι πράξεις επί συναλλάγματος, αλλά πράξεις επί διακυμάνσεων συναλλαγματικών ισοτιμιών οι οποίες λαμβάνονται ως βάση για τον υπολογισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων/υποχρεώσεων των συμβαλλομένων.

3. Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swap transactions)

Οι Συμβάσεις Ανταλλαγής Νομισμάτων (currency swaps) στην Ελληνική Τραπεζική πρακτική συνήθως περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- (α) ένα τρέχον συμβόλαιο (spot contract) όπου η Τράπεζα πωλεί ένα ποσό ξένου νομίσματος έναντι δραχμών στον πελάτη της, και
- (β) ταυτόχρονα ένα προθεσμιακό συμβόλαιο (forward contract) όπου το ποσό του ξένου νομίσματος που μεταβιβάστηκε στο τρέχον συμβόλαιο (spot contract) επανακτάται σε μία συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία από την Τράπεζα έναντι δραχμών.

Σαν αποτέλεσμα των δύο συναλλαγών η Τράπεζα έχει στη διάθεσή της δραχμικά κεφάλαια για τη χρονική περίοδο που διαρκεί από την ημερομηνία του τρέχοντος συμβολαίου (spot contract date) μέχρι την ημερομηνία του προθεσμιακού συμβολαίου (forward contract date). Παράλληλα, ο πελάτης της Τράπεζας έχει στη διάθεσή του το ξένο συνάλλαγμα κατά τη διάρκεια της αντίστοιχης χρονικής περιόδου.

3.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

3.1.1. Φόρος εισοδήματος (χαρακτηρισμός εισοδήματος/δαπάνης και φορολογικός χειρισμός)

Εν απουσία ρητής διάταξης νόμου ή οδηγίας της Διοίκησης σχετικά με τη φορολογική αντιμετώπιση για σκοπούς αμέσως και εμμέσων φόρων των συμβάσεων ανταλλαγής νομισμάτων, ο φορολογικός χειρισμός θα πρέπει κατά τη γνώμη μας να βασισθεί στις γενικές φορολογικές αρχές (ξεκινώντας από την ανάλυση της φύσης και της πηγής του σχετικού εισοδήματος), καθώς επίσης και στη λογιστική παρακολούθηση με βάση τις διεθνείς λογιστικές αρχές (σχετικά με το χρόνο αναγνώρισης εσόδου από λογιστική και φορολογική άποψη).

⊗α πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι σε σχετική έρευνα του ΟΟΣΑ (OECD Document, "Taxation of new financial Instruments" Paris 1994) η Ελλάδα πήρε τις εξής θέσεις:

- (α) η φορολογική μεταχείριση των swaps υπάγεται στις γενικές φορολογικές αρχές και όχι στις λογιστικές,
- (β) οι χρηματοροές υπόκεινται σε φορολογία ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις,
- (γ) η αρχή των actual (αναγνώριση δεδουλευμένων) δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση μίας και μόνον καταβολής ή μη κανονικών πληρωμών,
- (δ) η καταβαλλόμενη/εισπραττόμενη αμοιβή για την διαπραγμάτευση ενός swap είναι εκτεστέα/φορολογητέα αντίστοιχα,
- (ε) η καταβολή ποσού σε αλλοδαπό υπόκειται σε παρακράτηση φόρου διότι το εισόδημα χαρακτηρίζεται ως τόκος, άποψη που έρχεται μάλλον σε αντίθεση με την υπό (α) θέση.

Σε μία σύμβαση ανταλλαγής νομισμάτων, η διαφορά στα επιτόκια που επικρατούν στα δύο νομίσματα (δραχμή και συνάλλαγμα) αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα στη διαμόρφωση της προθεσμιακής συναλλαγματικής ισοτιμίας ανταλλαγής. Επειδή το τρέχον και το προθεσμιακό συμβόλαιο συνάπτονται ταυτόχρονα, το αποτέλεσμα της ανταλλαγής (swap premium ή discount) που αντικατοπτρίζει τη διαφορά μεταξύ τρέχουσας και προθεσμιακής συναλλαγματικής ισοτιμίας προκαθορίζεται από την αρχή.

Με βάση τα παραπάνω το εν λόγω εισόδημα ή δαπάνη συναλλάγματος (swap premium ή discount) που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ της τρέχουσας και προθεσμιακής τιμής (spot and forward rate) δραχμής και νομίσματος που ανταλλάσσεται, αντιπροσωπεύει ουσιαστικά συναλλαγματική διαφορά (θετική ή αρνητική) και για φορολογικούς σκοπούς θα πρέπει να θεωρηθεί σαν εισόδημα ή δαπάνη από εμπορικές επιχειρήσεις.

Αν και όπως αναφέρθηκε, το swap premium ή discount εξαρτάται στην πραγματικότητα από τη διαφορά των επιτοκίων της αγοράς που επικρατούν στα νομίσματα τα οποία ανταλλάσσονται κατά τη συμφωνία (swap agreement), το γεγονός αυτό δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει την άποψη ότι το αποτέλεσμα

που προκύπτει από τις ανωτέρω συναλλαγές συνιστά για φορολογικούς σκοπούς τόκο χρεωστικό ή πιστωτικό (δηλαδή εισόδημα από κινητές αξίες) και όχι συναλλαγματική διαφορά.

Επιπλέον, ακόμα και εάν θεωρούσαμε τη Συμφωνία Ανταλλαγής σαν Συμφωνία Repos στην οποία το ξένο νόμισμα που πωλείται στο πρώτο στάδιο της συναλλαγής (spot leg of the swap) εξαγοράζεται αργότερα στο δεύτερο στάδιο της συναλλαγής (forward leg), τότε είμαστε της γνώμης ότι το swap premium δεν θα ενέπιπτε στις σχετικές διατάξεις που επιβάλλουν παρακράτηση φόρου εισοδήματος 15%. Και τούτο διότι οι σχετικές φορολογικές διατάξεις που επιβάλλουν την παρακράτηση φόρου εισοδήματος στα Repos αναφέρονται αποκλειστικά σε συμφωνίες επαναγοράς με αντικείμενο εντόκους τίτλους και ομολογίες που έχουν εκδοθεί από το Ελληνικό Δημόσιο.

3.1.2. Χρόνος αναγνώρισης εισόδων ή εξόδων και συναλλαγματικών διαφορών

Με βάση τις διεθνείς λογιστικές αρχές η ενδεικνυόμενη λογιστική αντιμετώπιση για το εισόδημα (swap premium) που προκύπτει από τέτοιες συμβάσεις είναι να μην αχθεί εξ ολοκλήρου στα αποτελέσματα της χρήσεως στη διάρκεια της οποίας συνάπτεται η συμφωνία, αλλά να αναγνωρισθεί σταδιακά καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης σε κάθε χρήση, με βάση τη χρονική διάρκεια της σύμβασης swap που αναλογεί στην κάθε χρήση (amortisation).

Όπως είναι γνωστό, οι Τράπεζες έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίσουν για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος ως φορολογητέα έσοδα/εκπτόμενα έξοδα τα πραγματοποιηθέντα ή μη πραγματοποιηθέντα (εξ' αποτίμησης) συναλλαγματικά κέρδη ζημίες στα αποτελέσματα χρήσεως της περιόδου στην οποία αυτά τα κέρδη ή ζημίες προκύπτουν ή πραγματοποιούνται (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων, άρθρο 28 παρ. 7 και 9).

3.2. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Εφ' όσον το εισόδημα που προκύπτει από τις συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων αποτελεί συναλλαγματική διαφορά (δηλαδή εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις) δεν έχει εφαρμογή η διάταξη παρακράτησης φόρου εισοδήματος τόκων.

3.3. Εμμεσοι φόροι

ΦΠΑ

Οι ανωτέρω συναλλαγές απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ διότι αφορούν διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών. Σύμφωνα με τον Ν. 1642/1986 (άρθρ. 18 παρ. 1 (κστ)) οι εργασίες που είναι συναφείς με τη διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών και πληρωμές απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ.

ΕΦΤΕ

Σύμφωνα με το άρθρ. 7 παρ. 1 του Ν. 1083/1980 οι συναλλαγές που περιλαμβάνουν την άμεση αγορά ή πώληση συναλλάγματος καθώς επίσης και το εισόδημα που προκύπτει από αυτές τις συναλλαγές εξαιρούνται από το τέλος χαρτοσήμου. Επιπλέον, συναλλαγές ή πρόσοδοι που καλύπτονται από μία συγκεκριμένη απαλλαγή του τέλους χαρτοσήμου (ή φόρου κύκλου εργασιών) απαλλάσσονται και από τον ΕΦΤΕ.

Κατά συνέπεια οι συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων σαφώς απαλλάσσονται από την επιβολή τέλους χαρτοσήμου και το εισόδημα από αυτές τις συμβάσεις απαλλάσσεται από τον ΕΦΤΕ επειδή αυτές αφορούν αγορά και πώληση ξένου νομίσματος. Αυτή η άποψη έχει υιοθετηθεί σε γραπτή γνωμοδότηση του Υπουργείου Οικονομικών (Εγκύκλιος 1050972/2014/0014/1-4-1993).

4. Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (interest rate swaps)

Η ανταλλαγή επιτοκίων είναι μία συναλλαγή στην οποία δύο συμβαλλόμενοι συμφωνούν να ανταλλάξουν σειρές χρηματοροών που βασίζονται σε ένα υποθετικό (πλασματικό) ή μη κεφάλαιο και όπου η μία σειρά χρηματοροών υπολογίζεται με κυμαινόμενο επιτόκιο (όπως LIBOR, ATHIBOR κλπ) και η άλλη με σταθερό επιτόκιο (ή διαφορετικό κυμαινόμενο επιτόκιο).

Ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων είναι τα ακόλουθα:

- (α) Το πλασματικό κεφάλαιο που αναφέρεται στη σύμβαση συνήθως δεν ανταλλάσσεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, αφού οι αντισυμβαλλόμενοι δεν χρηματοδοτούνται μέσω της συναλλαγής swap.
- (β) Οποιαδήποτε χρηματοδότηση των αντισυμβαλλόμενων είναι ανεξάρτητη από τη συναλλαγή (π.χ. οι δανειστές των αντισυμβαλλόμενων μερών δεν συμμετέχουν στη συναλλαγή. Οι αντισυμβαλλόμενοι οφειλέτες συνεχίζουν να είναι υπεύθυνοι απέναντι στους δικούς τους δανειστές τόσο για το κεφάλαιο όσο και για τους τόκους).

4.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει νομοθεσία ή δικαστικές αποφάσεις που να ορίζουν ή να έχουν ασχοληθεί με αυτού του είδους τις συμβάσεις. Η ανάλυση της ουσίας αυτών των συμβάσεων πρέπει να εξετασθεί κάτω από τις γενικές αρχές του νόμου περί δικαιοπραξιών.

4.1.1. Φορολογία εισοδήματος

Από την άποψη της φορολογίας ανωνύμων εταιριών (τραπεζικών ή μη) δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της τελικής φορολόγησης του εισοδήματος

κινητών αξιών και της φορολόγησης του εισοδήματος από εμπορικές επιχειρήσεις αφού το εισόδημα και από τις δύο πηγές φορολογείται στο τέλος της χρήσης με τον ίδιο τρόπο στο επίπεδο της ανώνυμης εταιρίας. Σαν αποτέλεσμα, το εισόδημα αυτό τόσο για την Τράπεζα όσο και για την αντισυμβαλλόμενη ΑΕ, θα υπαχθεί στον κανονικό συντελεστή φόρου ανωνύμων εταιριών (35% ή 40% εάν είναι ΑΕ με ανώνυμες μετοχές ή μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο ή υποκατάστημα ξένης τράπεζας). Όμως, εάν το προκύπτον εισόδημα χαρακτηριστεί ως εισόδημα από κινητές αξίες (investment income), δηλαδή τόκοι από δάνειο, τότε θα έπρεπε να παρακρατηθεί 20% σαν προκαταβολή έναντι του τελικού φόρου της ΑΕ.

Η διαφορά στα επιτόκια (σταθερό και κυμαινόμενο) δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν τόκος επειδή δεν καλύπτεται μία βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη τόκου, δηλαδή οι πληρωμές που καταβάλλονται μεταξύ των συμβαλλομένων δεν ανταπροσωπεύουν αντιπαροχή για χρήση κεφαλαίων. Η εν γένει πληρωμή τόκου προϋποθέτει ότι έχει συναφθεί μία πιστωτική συναλλαγή. Όπως ήδη αναφέρθηκε, θεωρητικά, οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων δεν χρησιμοποιούνται από τους αντισυμβαλλόμενους για της χρηματοδότησή τους μέσω των συναλλαγών αυτών. Συνεπώς το εισόδημα που προκύπτει από Συμφωνίες Ανταλλαγής Επιτοκίων πρέπει να χαρακτηριστεί, τόσο για την Τράπεζα όσο και για τους αντισυμβαλλόμενους, ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

4.1.2. Φορολογική έκπτωση δαπανών

Ένα θέμα που απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή είναι κατά πόσον μπορούν να εκπεσθούν φορολογικά οι χρηματαγορές που καταβάλλονται μεταξύ των αντισυμβαλλομένων όταν δεν συμβάλλουν στη δημιουργία εισοδήματος (κέρδους) για την επιχείρηση. Αυτές οι πληρωμές θα πρέπει να εκπίπτονται από τα ακαθάριστα έσοδα εφ' όσον μπορεί να υποστηριχθεί ότι πραγματοποιούνται

για την εκπλήρωση των σκοπών της επιχείρησης (δηλαδή συνιστούν “παραγωγικά έξοδα”). Η άποψη αυτή μπορεί να βασισθεί στο γεγονός ότι οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων συνάπτονται (και συνεπώς οι πληρωμές διενεργούνται) με αντικειμενικό σκοπό είτε την κάλυψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από τον κίνδυνο της διακύμανσης των τιμών επιτοκίων (hedging) ή την εκμετάλλευση μίας επιχειρηματικής ευκαιρίας για την αποκόμιση κέρδους (speculation) και συνεπώς πάντα στα πλαίσια των επιχειρηματικών σκοπών. Επομένως, είναι σκόπιμο οι “χρεωστικοί τόκοι” να χαρακτηριστούν ως εκπεστέα έσοδα ανεξάρτητα από το εάν η συναλλαγή αποφέρει κέρδος ή ζημία στην επιχείρηση.

4.2. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Εφ’ όσον το εισόδημα από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων αποτελεί, τόσο για την Τράπεζα όσο και για τον αντισυμβαλλόμενο, εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις δεν τίθεται θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος κινητών αξιών.

4.3. Έμμεσοι φόροι

ΦΠΑ

Οι συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ γιατί στην πραγματικότητα αφορούν διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 (κστ) του νόμου περί ΦΠΑ οι εργασίες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση, που αφορούν πληρωμές χρηματικών ποσών απαλλάσσονται από το ΦΠΑ.

ΕΦΤΕ

Όπως έχει αναφερθεί, το Υπουργείο Οικονομικών με την εγκύκλιο του 1050972/2014/0014/1-4-1993 έχει παράσχει ρητή απαλλαγή στις Συμβάσεις Ανταλλαγής (swaps) τόσο επιτοκίων όσο και νομισμάτων, με το σκεπτικό ότι αυτές συγκεντρώνουν το χαρακτηριστικό της αγοραπωλησίας συναλλάγματος και συνεπώς απαλλάσσονται από τον ΕΦΤΕ. Κατά τη γνώμη μας, το χαρακτηριστικό της αγοραπωλησίας συναλλάγματος υπάρχει μόνο στις Συμβάσεις Ανταλλαγής Νομισμάτων και όχι στις Συμβάσεις Ανταλλαγής Επιτοκίων (όπου δεν ανταλλάσσεται το πλασματικό κεφάλαιο) και συνεπώς είναι αμφίβολο κατά πόσον η απαλλαγή που έχει παρασχεθεί έχει νομική βάση.

5. Συμβάσεις σε συνάλλαγμα με δικαίωμα προαιρετέως (currency options)

Στην κλασική σύμβαση με δικαίωμα προαιρετέως σε συνάλλαγμα ο πωλητής παρέχει στον αγοραστή τη δυνατότητα (και όχι την υποχρέωση) να αγοράσει από τον πωλητή (call option) ή να πουλήσει σ' αυτόν (put option) ένα συγκεκριμένο ποσό ξένου νομίσματος σε μία προκαθορισμένη τιμή (strike ή exercise price).

Το κόστος που καταβάλει ο αγοραστής στον πωλητή για την παροχή του δικαιώματος αυτού καλείται option premium. Το δικαίωμα αυτό ισχύει για ένα χρονικό διάστημα (the exercise period) που ορίζεται κατά την παροχή του option.

5.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

5.1.1. Φορολογία εισοδήματος

Ένα ζήτημα βαρύνουσας σημασίας είναι να προσδιορίσουμε φορολογικά την πηγή εισοδήματος στην οποία κατατάσσεται η αμοιβή του

πωλητή για την πώληση του δικαιώματος αγοράς ή πώλησης του ξένου νομίσματος. Οι εναλλακτικές δυνατότητες για την αμοιβή αυτή είναι να χαρακτηριστεί από τις φορολογικές αρχές είτε ως εισόδημα από κινητές αξίες είτε ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται ως αντάλλαγμα για την παραχώρηση ενός δικαιώματος και δεν αποτελεί έσοδο που πηγάζει από το υφιστάμενο τίτλο (π.χ. αξιόγραφο κλπ). Κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εισόδημα από κινητές αξίες. Ειδικότερα η αμοιβή αυτή δεν θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως τόκος για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος διότι δεν υφίσταται ένα βασικό χαρακτηριστικό για την ύπαρξη τόκου, δηλαδή αναπαροχή για την χρήση κεφαλαίων που τίθενται από τον πωλητή στη διάθεση του αγοραστή ή αμοιβή για την αναβολή πληρωμής ενός χρέους. Εν συντομία, η ύπαρξη τόκου προϋποθέτει μία πιστωτική σχέση. Αυτή η πιστωτική σχέση, δεν υφίσταται μεταξύ των συμβαλλομένων στη σύμβαση σε συνάλλαγμα με δικαίωμα προαιρέσεως (currency option contract).

Κατά συνέπεια η είσπραξη του premium που προκύπτει από αυτές τις συμβάσεις (currency options) πρέπει να χαρακτηριστεί για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος, ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και όχι ως εισόδημα από κινητές αξίες.

5.1.2. Φορολογία εισοδήματος συναλλαγματικών διαφορών

Οι συναλλαγματικές διαφορές φορολογούνται σαν εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Ειδικότερα, οι Τράπεζες έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίσουν τις πραγματοποιηθείσες ή μη πραγματοποιηθείσες συναλλαγματικές διαφορές (θετικές ή αρνητικές) στα αποτελέσματα χρήσεως της περιόδου όπου αυτές οι διαφορές προκύπτουν ή πραγματοποιούνται.

5.1.3. Χρόνος αναγνώρισης premium και αποτελέσματος συναλλαγής

Κατά κανόνα, το χρονικό σημείο της αναγνώρισης των εσόδων και εξόδων για φορολογικούς σκοπούς ακολουθεί τα λογιστικά πρότυπα που ισχύουν εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά από τη φορολογική νομοθεσία. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υφίστανται φορολογικοί ή λογιστικοί κανόνες στην ελληνική νομοθεσία σχετικά με το χειρισμό των πληρωμών και εισπράξεων που απορρέουν από μία σύμβαση σε συνάλλαγμα με δικαίωμα προαιρετέως (currency option contract).

Αν και η αρχή του συσχετισμού (matching) εσόδων και εξόδων (accrual basis) αναγνωρίζεται από την ελληνική φορολογική νομοθεσία και το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, εντούτοις οι φορολογικές αρχές προσδιορίζοντας τη φορολόγηση του premium είναι πιθανόν να αναλύσουν τη συναλλαγή στα επιμέρους της τμήματα. Πράγματι, είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι η εισπραξη του premium αποτελεί ξεχωριστή συναλλαγή από την όλη σύμβαση (currency option contract) και επομένως να επιβάλουν φορολόγηση του premium στη διαχειριστική χρήση όπου τα δικαιώματα (options) παραχωρούνται ανεξάρτητα δηλαδή από το χρόνο εισπραξής τους.

Επομένως, είναι σκόπιμο ότι για λογιστικούς και φορολογικούς σκοπούς το premium πρέπει να αναγνωρισθεί σαν εισόδημα κατά την στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση και γεννάται η απαίτηση για την εισπραξή του. Περαιτέρω δεν πρέπει να γίνει κλιμακωτή αναγνώριση (amortisation) του premium στο χρονικό διάστημα που το δικαίωμα (option) μπορεί να ασκηθεί (exercise period).

Στην περίπτωση όπου η Τράπεζα υφίσταται ζημία επειδή ο αντισυμβαλλόμενος ασκεί το δικαίωμα προαιρετέως (option), αυτή η ζημία θα πρέπει να απεικονισθεί σαν λειτουργικό έξοδο και να εκπεστεί από τα ακαθάριστα έσοδα κατά το χρόνο που αποκρυσταλλώνεται με την άσκηση του δικαιώματος από τον αγοραστή.

5.2. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Με την προϋπόθεση ότι η αμοιβή για την παραχώρηση δικαιώματος (premium) αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις δεν υπάρχει θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος τόκων.

5.3. Εμμεσοι φόροι

ΦΠΑ

Η συναλλαγή απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ διότι στην ουσία αποτελεί διαπραγμάτευση χρηματικών ποσών. Σύμφωνα με το άρθρ. 18 παρ. 1 (κστ) του νόμου περί ΦΠΑ, οι εργασίες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση, που αφορούν πληρωμές χρηματικών ποσών απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ.

ΕΦΤΕ

Οι πωλήσεις και αγορές ξένων νομισμάτων απαλλάσσονται ρητά επίσης από το τέλος χαρτοσήμου και το φόρο κύκλου εργασιών και κατ' επέκταση από τον ΕΦΤΕ.

6. Προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων (Interest rate futures)

Γενικά τα προθεσμιακά συμβόλαια ορίζονται σαν μία συμφωνία αγοράς ή πώλησης σε μία προκαθορισμένη ημερομηνία και για ορισμένη τιμή, ενός συγκεκριμένου ποσού ενός χρηματοοικονομικού εργαλείου (που αναφέρεται ως το "υποκείμενο χρηματοοικονομικό εργαλείο" - underlying financial instrument).

Στις συμβάσεις αυτές, ο αγοραστής (buyer) του συμβολαίου υπόσχεται να αποδειχθεί την παράδοση (delivery) του υποκειμένου της συμφωνίας και ο πωλητής (seller) υπόσχεται να κάνει την παράδοση στον αγοραστή. Συνεπώς, το προθεσμιακό συμβόλαιο επιτοκίων αντιπροσωπεύει μία μελλοντική δέσμευση για τα αντισυμβαλλόμενα μέρη.

Υποκείμενο ενός προθεσμιακού συμβολαίου επιτοκίων (underlying object in a financial futures contract) μπορεί να είναι οποιοσδήποτε έντοκος τίτλος (λ.χ. ομόλογα, έντοκα γραμμάτια κλπ.) καθώς και πιστοποιητικά καταθέσεων.

6.1. Φορολογική αντιμετώπιση αποτελέσματος συναλλαγής

6.1.1 Φορολογία εισοδήματος

Όπως και στις λοιπές συμβάσεις παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, το κυρίαρχο ζήτημα και στα προθεσμιακά συμβόλαια είναι ο χαρακτηρισμός της φύσης του εισοδήματος και με βάση την ανάλυση της ουσίας της συναλλαγής, δεδομένου ότι η Διοίκηση δεν έχει αντιμετωπίσει ακόμα το θέμα αυτό.

Κατ' αρχήν οι επιλογές για το αποτέλεσμα της συναλλαγής είναι να χαρακτηριστεί είτε σαν εισόδημα από κινητές αξίες (π.χ. τόκος) είτε σαν υπεραξία κεφαλαίου (capital gains) είτε σαν εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Το επιχείρημα υπέρ του χαρακτηρισμού του αποτελέσματος της συναλλαγής ως τόκου θα μπορούσε να βασισθεί στην οικονομική ουσία της συναλλαγής, η οποία είναι είτε μέσον προστασίας από τον κίνδυνο της μεταβολής επιτοκίων (hedging) είτε μέσον κερδοσκοπίας επί μεταβολών επιτοκίων (speculation). Επιπροσθέτως, είναι γεγονός ότι, το αποτέλεσμα της συναλλαγής στα προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων έχει άμεση σχέση και

εξαρτάται καθαρά από τις αλλαγές επιτοκίων που επικρατούν στην αγορά για το υποκείμενο έντοκο χρηματοοικονομικό εργαλείο.

Κατά την ορθότερη γνώμη (και παρά την προαναφερθείσα σχέση επιτοκίων και αποτελέσματος συναλλαγής) το εισόδημα/δαπάνη από τις συναλλαγές επί προθεσμιακών συμβολαίων επιτοκίων δεν θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως τόκος πιστωτικός/χρεωστικός για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος.

Η ύπαρξη τόκου προϋποθέτει την ύπαρξη μίας πιστωτικής συναλλαγής (η κύρια συναλλαγή) και αναπροσωπεύει αμοιβή για τη χρήση κεφαλαίων που παρέχονται από ένα εκ των αντισυμβαλλομένων μερών ή για την αναβολή πληρωμής ενός χρέους. Στα προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων δεν υφίσταται πιστωτική συναλλαγή μεταξύ των αντισυμβαλλομένων μερών και αναμφισβήτητα το τυχόν εισόδημα δεν αναπροσωπεύει αντιπαροχή (αμοιβή) για τη χρήση κεφαλαίων. Η θέση αυτή μπορεί να υποστηριχθεί με τα ακόλουθα επιχειρήματα.

- (α) Δεν υπάρχει μεταβίβαση αρχικών χρηματικών ποσών που να δημιουργεί μία υποχρέωση και μία αντίστοιχη απαίτηση στα αντισυμβαλλόμενα μέρη.
- (β) Η φορά και το ύψος των χρηματοροών που δημιουργούνται στα πλαίσια των Προθεσμιακών Συμβολαίων Επιτοκίων δεν είναι εκ των προτέρων γνωστές κατά την ημερομηνία κατάρτισης της σύμβασης πράγμα που είναι ασυμβίβαστο με την έννοια του τόκου (ο οποίος στην πιστωτική συναλλαγή είναι εκ των προτέρων γνωστό ότι θα προκύψει προς όφελος του παρέχοντος τα κεφάλαια).

Σε ό,τι αφορά το χαρακτηρισμό του σχετικού εισοδήματος ως υπεραξία κεφαλαίου (capital gains) μία σειρά επιχειρημάτων οδηγεί στον αποκλεισμό της επιλογής αυτής. Σύμφωνα με την Ελληνική Φορολογική Νομοθεσία, το κέρδος/ζημιά κεφαλαίου προϋποθέτει μία συναλλαγή κεφαλαίου, δηλαδή τη διάθεση ενός περιουσιακού στοιχείου ή ενός δικαιώματος. Αυτή η

προϋπόθεση θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι πληρούται εάν κανείς δεχθεί ότι το καθημερινό αποτέλεσμα της μεθόδου mark-to-market είναι ισοδύναμο με την πώληση και άμεση επαναγορά του συμβολαίου η οποία θα οδηγούσε στην πραγματοποίηση του κέρδους/ζημίας εκείνη την ημέρα.

Όμως είναι αβάσιμη αυτή η λογική, δεδομένου ότι:

- (α) Οι καθημερινές κερδοζημίες (i.e. variation margins) δεν οφείλονται σε μία πραγματική συναλλαγή κεφαλαίου, αλλά προκύπτουν ανάλογα με τη διακύμανση της τρέχουσας αξίας του προθεσμιακού συμβολαίου (όπως αυτή διαμορφώνεται καθημερινά στην κεφαλαιοαγορά) και του πιστωτικού υπολοίπου του λογαριασμού (που κατατίθενται ως ελάχιστο προσυμφωνημένο “περιθώριο ασφαλείας” από τον πωλητή και τον αγοραστή κατά τη σύναψη της συμφωνίας για να εξασφαλισθεί ότι θα τηρηθούν οι αμοιβαίες υποχρεώσεις) και
- (β) Είναι αμφισβητήσιμο το κατά πόσον από νομική άποψη το “κλείσιμο” (του κινδύνου) ενός προθεσμιακού συμβολαίου (δια μέσου της κατάρτισης ενός ισοδύναμου αλλά αντίθετου συμβολαίου) μπορεί να χαρακτηριστεί ως “πώληση” του αρχικού προθεσμιακού συμβολαίου και
- (γ) Στις περισσότερες περιπτώσεις προθεσμιακών συμβολαίων σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική δεν υπάρχει καν παράδοση του υποκειμένου της συμφωνίας (underlying financial object) όταν δεν διατηρούνται τα προθεσμιακά συμβόλαια στο χαρτοφυλάκιο του επενδυτή μέχρι την ημερομηνία λήξεώς τους αλλά κλείνονται (ακυρώνονται) με αντιστάθμιση των θέσεων των αντισυμβαλλόμενων μερών ή ρευστοποίηση της ανοικτής θέσης στη δευτερεύουσα αγορά (που αποκλείει τη φυσική παράδοση του εντόκου τίτλου).

Συμπερασματικά, οι καθημερινές αναπροσαρμογές που γίνονται στη μέθοδο mark-to-market σε ένα προθεσμιακό συμβόλαιο αντανakλούν κατ' ουσία τις αλλαγές στη μελλοντική δέσμευση παράδοσης ή αποδοχής παράδοσης του

αντικειμένου και όχι αυτή καθ' αυτή κεφαλαιουχική συναλλαγή. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός του εσόδου/εξόδου της συναλλαγής ως κέρδους/ζημίας κεφαλαίου δεν είναι ο κατάλληλος.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα παραπάνω και παράλληλα το χαρακτηρισμό του εσόδου/εξόδου που αναπτύξαμε στα πλαίσια της εργασίας αυτής σε παρόμοιους τύπους συμβάσεως, οι οποίες περικλείουν μελλοντικές δεσμεύσεις (π.χ. προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίων) θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αποτέλεσμα των interest rate futures contracts είναι εισόδημα/δαπάνη από εμπορικές επιχειρήσεις.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατ' ουσίαν δεν διαφέρουν τα καθημερινά κέρδη/ζημιές που προκύπτουν από αποτίμηση των forward currency contracts από τα αντίστοιχα των futures contracts τα οποία δημιουργούνται λόγω της mark-to-market μεθόδου. Η μόνη διαφορά συνίσταται στο γεγονός ότι στα futures contracts οι κερδοζημιές πραγματοποιούνται άμεσα δια μέσου του ειδικού λογαριασμού όπου κατατίθεται το "περιθώριο ασφαλείας" του συμβολαίου (margin account).

6.1.2. Φορολογική αναγνώριση ζημιών

Κατ' αρχήν οι ζημιές από τέτοια συμβόλαια θα πρέπει να είναι εκπιπτόμενες δαπάνες για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος της Τράπεζας, εφ' όσον θεωρηθεί ότι συνιστούν "παραγωγικά έξοδα". Δηλαδή οι ζημιές αυτές θα αναγνωρισθούν από τις φορολογικές αρχές εφ' όσον μπορεί να αποδειχθεί ότι προάγουν τις δραστηριότητες της Τράπεζας και συμβάλλουν στην επιδίωξη των επιχειρηματικών σκοπών της. Το επιχείρημα υπέρ της άποψης αυτής είναι ότι τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιούνται για καθαρά επιχειρηματικούς σκοπούς, η οποία είναι η εκμετάλλευση επιχειρηματικής ευκαιρίας με κερδοσκοπική πρόθεση ή ελαχιστοποίηση ενός επιχειρηματικού κινδύνου.

Με αυτό το επιχείρημα πρέπει κατά τη γνώμη μας οι τυχόν ζημιές τέτοιων συμβολαίων να αποτελέσουν εκπιπτόμενα έξοδα.

6.1.3. Χρόνος αναγνώρισης εσόδων και εξόδων

Γενικά σύμφωνα με το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο ο χρόνος αναγνώρισης του εισοδήματος και της δαπάνης για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος ακολουθεί το συγκεκριμένο λογιστικό χειρισμό εκτός εάν προβλέπεται ρητά για το αντίθετο από τη φορολογική νομοθεσία. Όπως προαναφέρθηκε, δεν υπάρχουν ούτε φορολογικοί ούτε λογιστικοί κανόνες που να καθοδηγούν σχετικά με το χρόνο αναγνώρισης εσόδων/εξόδων από προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων. Επιπλέον, η ελληνική λογιστική και φορολογική νομοθεσία δεν έχει ασχοληθεί με το χρόνο αναγνώρισης εσόδων και εξόδων που πηγάζουν από δεσμεύσεις (δηλαδή απαιτήσεις και υποχρεώσεις λογαριασμών τάξεων) εκτός από την περίπτωση συναλλαγματικών διαφορών που προκύπτουν από την αποτίμηση τέλους χρήσης των ανοικτών συναλλαγματικών θέσεων. Συνεπώς, οι επιλογές σχετικά με το χρόνο αναγνώρισης είναι:

- (α) Η αναγνώριση λογιστικά (και φορολογικά) να γίνει κατά το χρόνο “πώλησης” δηλαδή λήξης του συμβολαίου (realisation basis) ή
- (β) Η αναγνώριση λογιστικά (και φορολογικά) να γίνεται με τη μέθοδο marking-to-market (δηλαδή, να ακολουθεί τη χρεωπίστωση των κερδών και ζημιών στο λογαριασμό περιθωρίου της τράπεζας (margining account)).

Η δεύτερη επιλογή είναι ορθότερη για κερδοσκοπικά προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων.

6.2. Παρακράτηση φόρου εισοδήματος

Εφ' όσον το εισόδημα από τα προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων, δεν εμπίπτει στην πηγή των κινητών αξιών, δεν τίθεται θέμα παρακράτησης φόρου εισοδήματος.

6.3. Εμμεσοί φόροι

ΦΠΑ

Γενικά οι συναλλαγές που πηγάζουν από προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ, διότι στην ουσία αφορούν συναλλαγές σε τίτλους.

Σύμφωνα με το άρθρ. 18 παρ. (κβ) του νόμου περί ΦΠΑ, οι εργασίες στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση που αφορούν μερίδια, ομολογίες και λοιπούς τίτλους, απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ.

ΕΦΤΕ

Όπως είναι γνωστό, η Διοίκηση δεν έχει αντιμετωπίσει το κατά πόσον υπόκειται ή όχι σε ΕΦΤΕ, το εισόδημα που προκύπτει από προθεσμιακά συμβόλαια επιτοκίων. Εν απουσία συγκεκριμένης απαλλαγής παρομοίων συναλλαγών από το τέλος χαρτοσήμου ή το φόρο κύκλου εργασιών, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα έσοδα από τα προθεσμιακά συμβόλαια πρέπει να υπαχθούν στον ΕΦΤΕ, εφ' όσον βέβαια προκύπτουν στην Ελλάδα. Έτσι, όταν τα σχετικά έσοδα προκύπτουν στην αλλοδαπή, είτε μέσω αντιπροσώπων και πρακτόρων είτε από τις ίδιες τις τράπεζες, απαλλάσσονται από τον ΕΦΤΕ.

Δ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΣ

Η φορολογική αντιμετώπιση των παραγώγων των χρηματοοικονομικών προϊόντων, εξαιτίας της έλλειψης ενιαίου φορολογικού πλαισίου, διαφέρει ανάμεσα στα διάφορα κράτη.

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι η διερεύνηση της φορολογικής μεταχείρισης των παραγώγων διεθνώς. Για την παρούσα ανάλυση επιλέχθηκαν 19 κράτη ανάμεσα στα οποία εντοπίζονται διαφορές ως προς τον χαρακτηρισμό της συναλλαγής, την χρονική αναγνώριση της συναλλαγής, την φορολόγησή της και τις διαφορές των θεσμικών πλαισίων τους.

Οι βασικές κατηγορίες παραγώγων που χρησιμοποιούνται στην παρούσα ανάλυση είναι:

1. Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (Interest rate swaps).
2. Προθεσμιακά συμβόλαια (Financial futures).
3. Δικαιώματα προαίρεσης (Options to buy shares).

1. Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων (Interest rate swaps)

Η ανταλλαγή επιτοκίων είναι μία σύμβαση όπου δύο συμβαλλόμενοι συμφωνούν να ανταλλάξουν σειράς χρηματοροής που βασίζονται σε ένα υποθετικό κεφάλαιο και όπου η μία σειρά χρηματοροών υπολογίζεται με κυμαινόμενο επιτόκιο και η άλλη με σταθερό επιτόκιο.

Σε καμία από τις 19 χώρες δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία για την φορολογική μεταχείριση των συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων. Όλες οι

χώρες συγκλίνουν στην άποψη ότι η φορολογική μεταχείριση των συμβάσεων swaps πρέπει να στηριχθεί στις γενικές φορολογικές αρχές.

Σε 6 χώρες (Φινλανδία, Ιταλία, Νορβηγία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία), η φορολογική μεταχείριση συμβαδίζει με την λογιστική.

1.1. Φορολογική αντιμετώπιση

1.1.1. Φορολογία εισοδήματος/δαπανών

Όλες οι χώρες εντάσσουν τις ροές πληρωμών που προκύπτουν από τις συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε φορολόγηση.

Σε 3 χώρες (Ιρλανδία, Αγγλία, Αυστραλία) η φορολογική αντιμετώπιση των swaps διαφέρει ανάλογα με τον χαρακτηρισμό της φύσης της συναλλαγής (swap). Στην Αγγλία και Ιρλανδία, τα swaps φορολογούνται διαφορετικά βάσει του εάν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα ή όχι, ενώ στην Αυστραλία η φορολογική μεταχείριση εξαρτάται από το εάν οι συμβάσεις swaps χρησιμοποιούνται με σκοπό την αντιστάθμιση θέσεων (hedging) ή όχι.

1.1.2. Χαρακτηρισμός συναλλαγής

Όλες οι χώρες θεωρούν τις εισροές-εκροές των συμβάσεων swaps φως εισόδημα/δαπάνη από εμπορικές επιχειρήσεις.

1.1.3. Χρονική αναγνώριση

Οι διαφορετικές χρονικά περιοδικές πληρωμές και οι ακανόνιστες ταμειακές ροές που προκύπτουν από μία σύμβαση swap δεν δημιουργούν προβλήματα στην φορολογική αντιμετώπισή τους.

1.4. Προμήθειες

Όλες οι χώρες παρέχουν φορολογικές εκπτώσεις πάνω σε προμήθειες συμφωνιών swaps.

Σε γενικές γραμμές, η φορολογική μεταχείριση των συμβάσεων swars βασίζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα.

Παραθέτουμε το κυριότερο συμπέρασμα της φορολογικής μεταχείρισης των swars για κάθε χώρα, τα οποία απεικονίζονται και στον Πίνακα 1.

INTEREST RATE SWAPS

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των συμφωνιών ανταλλαγής μεταξύ των χωρών που εξετάζονται είναι τα ακόλουθα:

Αυστραλία: Οι φορολογικές αρχές της χώρας μεταχειρίζονται διαφορετικά τις συμφωνίες ανταλλαγής swaps ανάλογα με το εάν είναι κερδοσκοπικού ή αντισταθμιστικού χαρακτήρα.

Οι συνολικές πληρωμές του swap μπορούν να κατανεμηθούν σ' όλη την διάρκεια ζωής του swap. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις συναλλαγές τους μέσω swaps μεταχειρίζονται τις πληρωμές που απορρέουν από τις συμφωνίες ανταλλαγής ως εισόδημα και όχι σαν κεφάλαιο.

Εάν το swap έχει χαρακτήρα δανείου, οι πληρωμές μπορούν να χαρακτηριστούν σαν τόκος, επειδή θεωρούνται ως παρακράτηση.

Οι συμφωνίες ανταλλαγής μπορούν να θεωρηθούν ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Αυστρία: Η Αυστρία αντιμετωπίζει τις πληρωμές που απορρέουν από ένα swap είτε με άμεση φορολόγηση στην αρχή της σύναψης είτε με παρατεινόμενη φορολόγηση της διαφοράς που θα προκύψει στην λήξη της συμφωνίας.

Καναδάς: Γενικώς δεν υπάρχει παρακράτηση φόρων. Όταν όμως οι πληρωμές που απορρέουν από ένα swap δεν αντιστοιχίζονται, μία μερίδα πληρωμών μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει τόκο επειδή υπόκειται σε παρακρατηθέντα φόρο.

Γαλλία: Οι φορολογικές αρχές της Γαλλίας μεταχειρίζονται ειδικώς τις συμμετρικές θέσεις στην χρηματοοικονομική αγορά.

Φορολογούν τα κέρδη από την σύναψη ενός swap όταν πραγματοποιούνται και παρέχουν απαλλαγή για ζημιά που προέρχεται από την συμφωνία ανταλλαγής.

Τα κέρδη από σύναψη swap θεωρούνται ως εισόδημα φορολογητέο για ιδιώτες και ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις για χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ιρλανδία: Οι αρχές της χώρας αντιμετωπίζουν τα έσοδα από ένα swap ως εισόδημα από εμπορική δραστηριότητα.

Ολλανδία: Η Ολλανδία δεν έχει ειδικούς κανόνες ή νόμους για την φορολογική μεταχείριση των συμφωνιών ανταλλαγής. Η πρακτική της εμπορικής δραστηριότητας για τον χαρακτηρισμό του εισοδήματος που προκύπτει από swaps χρησιμοποιείται ευρέως. Γενικά οι φορολογικές αρχές έχουν εναρμονιστεί με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές.

Νέα Ζηλανδία: Τα swaps θεωρούν ως χρηματοοικονομικές συμφωνίες που εμπεριέχουν νομοθεσία δεδουλευμένων τόκων, η οποία αφορά κατοίκους ή μη κατοίκους που εμπλέκονται με την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Για τους μη κατοίκους, η φορολόγηση των swaps καθορίζεται από τις φορολογικές αρχές της χώρας και από τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές.

Νορβηγία: Η φορολογική μεταχείριση των συμφωνιών ανταλλαγής είναι σε πλήρη αρμονία με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές.

Ηνωμένο Βασίλειο: Η φορολογική μεταχείριση των συμβολαίων swaps συμβαδίζει με την λογιστική. Συγκεκριμένα, η φορολόγηση εξαρτάται από το εάν το swap είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα και από το εάν τα αντισυμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας είναι τράπεζες ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις επιτρέπεται η έκπτωση των πληρωμών ενός swap όταν αυτό συνάπτεται με κερδοσκοπικό σκοπό.

Οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αντιμετωπίσουν τις πληρωμές ενός swap ως δεδουλευμένους τόκους, εάν η φορολογική μεταχείρισή τους γίνει βάσει των λογιστικών δεδομένων. Οι άλλες εταιρίες δικαιούνται έκπτωση για τις πληρωμές των swaps μέσω της μορφής των δεδουλευμένων τόκων, εάν τα swaps είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ή έκπτωση με την μορφή πληρωμών εάν τα swaps δεν υπόκεινται σε κερδοσκοπία.

Οι προμήθειες που πληρώνονται από τράπεζες ή swap dealers θεωρούνται ως φορολογητέο εισόδημα για εμπορικές δραστηριότητες.

Οι αρχές της Αγγλίας διαχωρίζουν το εισόδημα ή πληρωμή που απορρέει από ένα swap ως εισόδημα εάν το swap είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή ως κεφάλαιο εάν το swap έχει οποιοδήποτε άλλο σκοπό.

ΗΠΑ: Ισχύει ειδική νομοθεσία για swaps που περιλαμβάνουν ξένο νόμισμα.

Η νομοθεσία επίσης προβλέπει ότι οι πληρωμές που γίνονται από αμερικανούς σε ξένα πρόσωπα θεωρούνται ως εισόδημα ξένης πηγής και γι' αυτό δεν υπόκεινται στο πλαίσιο του εγχώριου παρακρατηθέντα φόρου.

2. Προθεσμιακά συμβόλαια (Financial futures)

Τα προθεσμιακά συμβόλαια ορίζονται σαν μία συμφωνία αγοράς ή πώλησης σε μία προκαθορισμένη ημερομηνία και για ορισμένη τιμή, ενός συγκεκριμένου ποσού ενός χρηματοοικονομικού εργαλείου. Στις συμβάσεις αυτές, ο αγοραστής (buyer) του συμβολαίου υπόσχεται να αποδεχθεί την παράδοση του υποκειμένου της συμφωνίας και ο πωλητής (seller) υπόσχεται να κάνει την παράδοση στον αγοραστή.

Από τις 19 χώρες που εξετάζονται, μόνο οι 5 (Δανία, Γαλλία, Σουηδία, Αγγλία, ΗΠΑ) έχουν υιοθετήσει ειδική νομοθεσία για την φορολογική αντιμετώπιση τέτοιου είδους συμβολαίων.

Στις ΗΠΑ, η ειδική νομοθεσία ισχύει μόνο για προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος, ενώ για τα υπόλοιπα ισχύουν οι γενικές φορολογικές αρχές, καθώς και οι αρχές που διέπουν τα συναλλαγματικά futures τα οποία όμως δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Η Αγγλία παρέχει ειδική νομοθεσία για την φορολόγηση των futures μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι χώρες που δεν έχουν ειδικές νομοθεσίες για την φορολογική αντιμετώπιση των futures, στηρίζονται στις γενικές φορολογικές αρχές.

Φορολογία εισοδήματος

Τα κέρδη από τα financial futures χαρακτηρίζονται σαν εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και φορολογούνται, εκτός από τις περιπτώσεις της Νορβηγίας και Αυστραλίας.

Ο διαχωρισμός ανάμεσα σε εισόδημα και κεφαλαιακό κέρδος έχει νόημα για 5 χώρες (Αυστραλία, Καναδάς, Ιρλανδία, Αγγλία, ΗΠΑ). Όλες οι

χώρες αντιμετωπίζουν φορολογικά τα κέρδη από κερδοσκοπικού χαρακτήρα futures σαν εισόδημα. Στις ΗΠΑ 1256 συμβόλαια τέτοιου τύπου αποτελούν εξαίρεση στον κανόνα. Στον Καναδά οι κερδοσκόποι μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε φορολογητέο εισόδημα ή κεφαλαιακή μεταχείριση, ενώ οι άλλες χώρες αντιμετωπίζουν τους dealers κανονικά βάσει φορολογητέου εισοδήματος.

Χρονική αναγνώριση

Η χρονική στιγμή αναγνώρισης των κερδών ή ζημιών είναι ένα από τα βασικότερα θέματα φορολογίας των προθεσμιακών συμβολαίων. Εξαιτίας των τεραστίων χρηματικών ποσών που εμπλέκονται, οι χρονικές διαφορές μπορεί να έχουν οικονομικές συνέπειες. Οι δυσκολίες των φορολογικών αρχών συνίσταται σε τρεις περιοχές: (α) Η αξία των ανοικτών θέσεων στο τέλος του χρόνου, (β) Ο συμψηφισμός κερδών-ζημιών από συμβόλαια futures και (γ) Η κατάχρηση των φορολογουμένων της εξισορρόπησης και των συμμετρικών θέσεων.

Υπάρχουν τρεις αρχές για την χρονική αναγνώριση των κερδών-ζημιών των συμβολαίων futures.

- (α) Η αρχή της πραγματοποίησης: Σύμφωνα με την αρχή αυτή η αναγνώριση των κερδών-ζημιών γίνεται όταν τα συμβόλαια futures πωλούνται ή ωριμάζουν.
- (β) Η αρχή mark-to-market, βάσει της οποίας η εκτίμηση ή επανεκτίμηση των ανοικτών θέσεων της τελευταίας ημέρας του φορολογικού έτους γίνεται χρησιμοποιώντας την αξία της αγοράς εκείνης της ημέρας.
- (γ) Η αρχή συμψηφισμού, η οποία παρέχει αναγνώριση των κερδών-ζημιών των συμβολαίων futures το ίδιο έτος. Οι πρακτικές που ακολουθούν τα κράτη διαφέρουν ανάμεσά τους, ακόμη και ανάμεσα σε εκείνα τα οποία έχουν ειδική νομοθεσία για τα futures.

Παρακάτω περιγράφονται οι διαφορές των κρατών ως προς την φορολόγηση των συμβολαίων futures.

Αυστραλία: Τα κέρδη/ζημιές που προέρχονται από συμβόλαια futures που δεν διαπραγματεύονται στην επίσημη αγορά παραγώγων δεν αναγνωρίζονται για φορολογικούς σκοπούς.

Η κεφαλαιακή ζημιά εκπίπτει της φορολόγησης. Εάν οι πληρωμές ενός συμβολαίου δεν συσχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα αντιμετωπίζονται ως γενικές δαπάνες.

Βέλγιο: Τα κέρδη από τα προθεσμιακά συμβόλαια αντιμετωπίζονται ως κεφαλαιακά κέρδη όταν οι αντισυμβαλλόμενοι δεν είναι τράπεζες, για τις οποίες θεωρούνται εισόδημα.

Καναδάς: Όταν οι αντισυμβαλλόμενοι ενός future είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, dealers, traders τα κέρδη από τα future αντιμετωπίζονται σαν εισοδήματα, ενώ όταν είναι κερδοσκόποι υπάρχει η δυνατότητα επιλογής.

Οι traders και dealers φορολογούνται βάσει της αρχής market-to-market / καθημερινής αποτίμησης, ενώ οι κερδοσκόποι βάσει της αρχής της πραγματοποίησης.

Δανία: Για τους dealers οι ζημιές από ένα future εκπίπτουν φορολογικά, για τις εταιρίες μειώνονται από το δηλωθέν εισόδημα, ενώ για τους ιδιώτες υπάρχει διαχωρισμός ανάλογα με το είδος της συναλλαγής. Εάν η συναλλαγή είναι επιχειρηματικού σκοπού η ζημιά από το future εκπίπτει φορολογικά.

Φινλανδία: Το κρίσιμο σημείο της φορολογικής αντιμετώπισης των futures είναι ο χαρακτηρισμός της συναλλαγής ενός future.

Γαλλία: Τα κέρδη και οι ζημιές αναγνωρίζονται βάσει της μεθόδου της καθημερινής αποτίμησης εκτός εάν τα κέρδη προέρχονται από futures αντιστάθμισης σε ξένη αγορά ή εάν οι ζημιές των futures προέρχονται από συμμετρικά futures σε ξένες αγορές.

Τα κέρδη από ένα συμβόλαιο future χαρακτηρίζονται ως εισόδημα από εμπορικές δραστηριότητες.

Ιρλανδία: Οι φορολογικές αρχές της Ιρλανδίας αντιμετωπίζουν τα έσοδα/ζημιές των futures ως κανονικό εισόδημα εάν τα συμβαλλόμενα μέρη του συμβολαίου είναι traders ή αντισταθμιστές θέσεων και ως κεφαλαιακό κέρδος/ζημιά για άλλους συμβαλλόμενους.

Νέα Ζηλανδία: Τα συμβόλαια futures θεωρούνται οικονομικές συμφωνίες που εμπίπτουν στα πλαίσια της νομοθεσίας περί δεδουλευμένων τόκων, η οποία ισχύει για κατοίκους και μη κατοίκους που ασχολούνται με επιχειρήσεις μόνιμα στη χώρα. Για άλλους μη κατοίκους η φορολογική μεταχείριση διέπεται από τους νόμους της χώρας και τις γενικές φορολογικές και λογιστικές αρχές.

Νορβηγία: Η φορολογική αντιμετώπιση των συμβολαίων futures γίνεται σε αντιστοιχία με τις λογιστικές αρχές και δίνει ιδιαίτερη σημασία στη χρονική αναγνώριση των κερδών/ζημιών.

Σουηδία: Η έκπτωση των ζημιών που προέρχονται από συμβόλαιο futures μη εμπορικού χαρακτήρα περιορίζεται στο 70% της ζημιάς.

Αγγλία: Τα κέρδη/ζημιές που προκύπτουν από σύναψη futures αντιμετωπίζονται ως εισόδημα. Ο χαρακτηρισμός της συναλλαγής καθορίζει την αντιμετώπισή τους ως εισόδημα ή κεφάλαιο. Τα κέρδη/ζημιές από future κερδοσκοπικού χαρακτήρα θεωρούνται κεφαλαιακά κέρδη.

Οι ζημιές εκπίπτουν φορολογικά εάν το συμβόλαιο είναι εμπορικού χαρακτήρα, ενώ εάν το συμβόλαιο future θεωρείται κεφαλαιακού χαρακτήρα, οι ζημιές θα εκπέσουν από τα κεφαλαιακά κέρδη.

Η χρονική αναγνώριση των κερδών/ζημιών των συμβολαίων futures που συνάπτονται από traders και ακολουθούν την μέθοδο της καθημερινής αποτίμησης, γίνεται βάσει αυτής της μεθόδου. Η χρονική αναγνώριση κερδών/ζημιών όλων των άλλων συμβολαίων γίνεται στην λήξη ή πώληση των συμβολαίων.

ΗΠΑ: Τα συμβόλαια futures διέπονται φορολογικά από τις γενικές φορολογικές αρχές της χώρας εκτός των συμβολαίων συναλλάγματος. Τα κέρδη/ζημιές των futures γενικά λαμβάνονται ως κεφαλαιουχικά κέρδη/ζημιές. Εξάφραση αποτελούν τα συμβόλαια ως εισόδημα.

Τα κέρδη/ζημιές των ειδικών συμβολαίων φορολογούνται βάσει της μεθόδου της καθημερινής αποτίμησης, ενώ για το σύνολο των futures, η φορολόγηση γίνεται στην λήξη ή πώλησή τους.

Η αντιστάθμιση θέσεων οι οποίες περιορίζουν την ζημιά υπόκεινται σε περιορισμούς. Χωρίς περιορισμούς μια θέση ζημιάς θα μπορούσε να πουληθεί και να αναγνωρισθεί η ζημιά, ενώ η ανασταθμιστική θέση να κρατηθεί και το κέρδος να υποβληθεί για φορολογικούς σκοπούς.

3. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗΣ (OPTIONS)

Τα δικαιώματα προαίρεσης είναι συμβάσεις όπου ο πωλητής παρέχει στον αγοραστή την δυνατότητα (και όχι την υποχρέωση) να αγοράσει από τον πωλητή ή να πουλήσει σ' αυτόν το υποκείμενο προϊόν σε μια προκαθορισμένη τιμή.

Το κόστος αυτής της σύμβασης λέγεται premium και ισχύει για ένα χρονικό διάστημα.

Η φορολογική αντιμετώπιση των δικαιωμάτων προαίρεσης από τις διάφορες χώρες συνήθως γίνεται μέσα από προσεγγίσεις. Η πρώτη στηρίζει την φορολόγηση των options στην άποψη ότι το option είναι ένα ανεξάρτητο χρηματοοικονομικό εργαλείο, ενώ η δεύτερη εξαρτά την φορολόγηση των options από την φορολόγηση του υποκείμενου προϊόντος των δικαιωμάτων προαίρεσης.

Η προσέγγιση που θεωρεί το δικαίωμα προαίρεσης ως ανεξάρτητο εργαλείο αντιμετωπίζει τα κέρδη/ζημιές ξεχωριστά από το υποκείμενο προϊόν όταν το δικαίωμα έχει πωληθεί ή εξασκηθεί. Στην περίπτωση που το δικαίωμα έχει εξασκηθεί υπάρχουν διαφορετικές φορολογικές αντιμετώπισεις των επενδυτών. Η μια μέθοδος αντιμετωπίζει την φορολόγηση των options βάσει της μεταβολής της αξίας του option κατά την διάρκεια της ζωής του, ενώ η άλλη θεωρεί την τιμή εξάσκησης ως το κόστος αγοράς του υποκείμενου προϊόντος.

Στην περίπτωση της φορολόγησης των εκδοτών των δικαιωμάτων προαίρεσης βάσει της πρώτης προσέγγισης, το premium του option λαμβάνεται ως εισόδημα. Η μια μέθοδος εδώ αντιμετωπίζει το option φορολογικά βάσει της μεταβολής

της αξίας του κατά την διάρκεια της ζωής του, ενώ η άλλη αντιμετωπίζει το premium μόνο του θεωρώντας την τιμή εξάσκησης ως την τιμή πώλησης του υποκείμενου προϊόντος.

Η προσέγγιση της ενιαίας φορολογικής αντιμετώπισης θεωρεί ότι όταν το option έχει εξασκηθεί πρέπει να λαμβάνεται το κέρδος/ζημιά ενιαία με την τιμή εξάσκησης του.

Στην περίπτωση της φορολόγησης των εκδοτών των options η ενοποιημένη προσέγγιση θεωρεί το premium των options ως μέρος του συνολικού κέρδους του υποκείμενου προϊόντος. Η φορολόγηση των κερδών των options υπόκειται στην φορολογία κάθε κράτους που διέπει το υποκείμενο προϊόν του option. Προβλήματα ως προς την φορολόγηση των premiums μπορεί να προκύψουν όταν έχουν χαρακτήρα επιχειρηματικό, οπότε υπόκεινται στην φορολογία εισοδήματος από εμπορικές δραστηριότητες. Προβλήματα επίσης προκύπτουν ως προς την χρονική αναγνώριση της φορολόγησης των options. Μία άποψη που εφαρμόζεται στην Γαλλία και τις ΗΠΑ είναι η φορολόγηση να επιβάλλεται την στιγμή εκπνοής του δικαιώματος, ενώ η δεύτερη άποψη υποστηρίζει την φορολόγηση του option την στιγμή έκδοσης του.

Οι περισσότερες χώρες αντιμετωπίζουν την φορολόγηση των δικαιωμάτων προαίρεσης βάσει των γενικών φορολογικών αρχών και των λογιστικών αρχών.

Παραθέτουμε τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων κρατών ως προς την φορολογική αντιμετώπιση των options.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Οι ειδικές διατάξεις ισχύουν μόνο όταν το κέρδος/ζημιά από τα options δεν υπόκειται σε φόρο σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις.

Τα premiums που απορρέουν από δικαιώματα προαίρεσης θεωρούνται φορολογήσιμα όταν τα δικαιώματα λήγουν. Όταν τα δικαιώματα εξασκούνται τότε τα premiums θεωρούνται ως κεφάλαιο. Η Αυστραλία ακολουθεί την φορολόγηση των options βάσει της μεθόδου της ενοποιημένης φορολογίας.

ΑΥΣΤΡΙΑ: Στην φορολόγηση των επενδυτών των options ακολουθείται η μέθοδος της ενιαίας αντιμετώπισης, ενώ στην φορολόγηση των εκδοτών η μέθοδος που θεωρεί το option ως ανεξάρτητο εργαλείο

ΒΕΛΓΙΟ: Εξαιρέσεις ως προς την φορολογική αντιμετώπιση των options βάσει γενικών αρχών ισχύουν στις περιπτώσεις που ο αντισυμβαλλόμενος ενός option είναι η εκδούσα εταιρεία. Οι συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών δεν είναι φορολογήσιμες.

ΚΑΝΑΔΑΣ: Οι γενικές φορολογικές και λογιστικές αρχές εφαρμόζονται όταν οι συναλλαγές των option αφορούν εταιρείες και τα option δεν αποτελούν κεφάλαιο. Όταν τα option εξασκούνται τα premium αντιμετωπίζονται ως μέρος του υποκείμενου προϊόντος. Τα κέρδη/ζημιές θεωρούνται ως εισόδημα/δαπάνη από εμπορικές δραστηριότητες.

ΔΑΝΙΑ: Χρησιμοποιεί την ανεξάρτητη μέθοδο στη φορολόγηση των επενδυτών των δικαιωμάτων προαίρεσης, καθώς και στη φορολόγηση των εκδοτών. Τα κέρδη/ζημιές των δικαιωμάτων προαίρεσης αναγνωρίζονται σε ετήσια βάση

ΦΙΛΑΝΔΙΑ: Η πώληση των option δεν επιτρέπεται. Τα premium που προέρχονται από συναλλαγές του εξωτερικού δεν φορολογούνται.

Η φορολογική μεταχείριση των δικαιωμάτων προαίρεσης ακολουθεί την ανεξάρτητη μέθοδο φορολόγησης. Η φορολογική έκπτωση των option επιτρέπεται όταν αυτό έχει εξασκηθεί.

ΓΑΛΛΙΑ: Κατά την εξάσκηση ενός option ο επενδυτής φορολογείται πάνω στην διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς του υποκείμενου προϊόντος και της τιμής του option σύν το κόστος του option. Οι συναλλαγές οι οποίες αφορούν ιδιώτες λαμβάνουν τα κέρδη των δικαιωμάτων προαίρεσης ως κεφαλαιακά κέρδη, ενώ αυτές που αφορούν επιχειρήσεις θεωρούν τα κέρδη ως εισοδήματα από εμπορικές δραστηριότητες.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ : Οι φορολογικές αρχές της Γερμανίας θεωρούν το premium ως μέρος του υποκείμενου προϊόντος του option όταν αυτό εξασκείται. Το premium τυγχάνει φορολογικής έκπτωσης. Η μέθοδος που ακολουθείται ως προς τη φορολόγηση των επενδυτών και των εκδοτών των option αφορά την ενιαία αντιμετώπισή τους. Η χρονική στιγμή φορολόγησης των δικαιωμάτων προαίρεσης είναι τη στιγμή της έκδοσής τους.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ : Ακολουθεί την μέθοδο της ενιαίας φορολόγησης των δικαιωμάτων προαίρεσης. Η φορολογική έκπτωση που παρέχεται για το premium ενός option αφορά μόνο ένα ποσοστό από τα έσοδα της πώλησης του option.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ : Οι φορολογικές αρχές της χώρας αντιμετωπίζουν τις συναλλαγές των option μεταξύ επιχειρήσεων βάσει των γενικών φορολογικών αρχών που διέπουν την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑ : Η φορολογική μεταχείριση των δικαιωμάτων προαίρεσης στηρίζεται στην αντίστοιχη των υποκείμενων προϊόντων που αφορούν τα δικαιώματα προαίρεσης. Τα κέρδη/ζημιές των option θεωρούνται ισότιμα από εμπορική δραστηριότητα.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ : Η φορολόγηση των εκδοτών γίνεται πάνω στη διαφορά μεταξύ της τιμής του ορτίον και του premium και της τιμής αγοράς του υποκείμενου προϊόντος κατά την εξάσκηση του ορτίον. Η φορολόγηση των επενδυτών στηρίζεται στη διαφορά μεταξύ της τιμής του υποκείμενου προϊόντος και της τιμής του ορτίον.

ΣΟΥΗΔΙΑ : Οι αρχές της χώρας φορολογούν ξεχωριστά το premium τη στιγμή της έκδοσης όταν η διάρκεια του ορτίον ξεπερνά τον ένα χρόνο. Σε διαφορετική περίπτωση το premium αποτελεί μέρος του συνολικού υποκείμενου προϊόντος. Οι φορολογικές εκπτώσεις των ζημιών υπόκεινται σε περιορισμούς.

Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ: Τα premium φορολογούνται είτε ως εισόδημα ή ως κεφάλαιο ανάλογα με το είδος του υποκείμενου προϊόντος. Εάν το ορτίον αντιμετωπίζεται φορολογικά ως εισόδημα το premium κατανέμεται σε όλη τη διάρκεια ζωής του ορτίον, ενώ όταν αντιμετωπίζεται ως κεφάλαιο φορολογείται τη στιγμή της έκπτωσης. Εάν το ορτίον εξασκείται τότε το premium φορολογείται ως μέρος του υποκείμενου προϊόντος. Τα premium που φορολογούνται ως εισόδημα εκπίπτουν φορολογικά πλήρως ενώ αυτά τα οποία θεωρούνται ως κεφάλαιο δεν τυγχάνουν φορολογικής έκπτωσης. Η Μ.Βρετανία μεταχειρίζεται φορολογικά τα ορτίον βάση της θεωρίας της ανεξάρτητης μεταβλητής.

ΗΠΑ: Οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν φορολογικά τα δικαιώματα προαίρεσης βάση της προσέγγισης της ενιαίας φορολόγησης. Η φορολογική νομοθεσία προβλέπει φοροαπαλλαγή για τις συναλλαγές των δικαιωμάτων προαίρεσης όταν αυτές χρησιμοποιούνται ως θέσεις αντιστάθμισης.

Ε. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους καθώς και της μεγάλης διαφοροποίησης των συναλλασομένων τους, αντιμετωπίζονται φορολογικά με διαφορετικούς τρόπους ανάμεσα στα κράτη.

Η εμπειρική μελέτη που προηγήθηκε έδειξε ότι δεν υπάρχει ένα εννιαίο φορολογικό πλαίσιο που να διέπει τις συναλλαγές επί των διαφόρων κατηγοριών των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων για όλα τα κράτη.

Τα βασικά σημεία στα οποία στηρίζεται και διαφοροποιείται ανά τα κράτη η φορολογική αντιμετώπιση των συναλλαγών επί των παραγώγων αφορούν τις εξής :

- α. Ο χαρακτηρισμός της συναλλαγής επί ενός παραγώγου ως συναλλαγή εσόδου ή κεφαλαίου.
- β. Η χρονική αναγνώριση του φόρου επί της συναλλαγής ή της έκπτωσης από τον φόρο.
- γ. Η πηγή προέλευσης των πληρωμών που απορρέουν από μια συναλλαγή επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Οι φορολογικές αρχές των περισσοτέρων κρατών αντιμετωπίζουν τις συναλλαγές των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων με βάση τις γενικές αρχές της εκάστοτε φορολογικής αρχής και κατ' αναλογία των παραδεδεγμένων κανόνων της λογιστικής.

Οι φορολογικές αρχές στηρίζονται αρχικά στις γενικές αρχές που διέπουν τη νομοθεσία του κράτους τους και διαφοροποιούν τη στάση αντιμετώπισής τους με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συναλλαγών των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Η παρούσα εργασία αναδύκνυει τη συνεχή προσαρμογή των γενικών φορολογικών αρχών στις ιδιαίτερες συνθήκες ενός αναπτυσσόμενου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος προκειμένου να ανταποκριθεί στις εξειδικευμένες ανάγκες των χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

Οι συγκεκριμένες μέθοδοι φορολογικής αντιμετώπισης των παραγώγων προϊόντων αποτελούν τις βάσεις στις οποίες θα στηριχθεί το φορολογικό πλαίσιο κάθε χώρας για την αντιμετώπιση των νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων που θα προκύψουν από τη συνεχή εξέλιξη του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος.

TABLE 1
INTEREST RATE SWAPS

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US	
GENERAL ASPECTS:																									
1.a) Specific tax legislation aimed at interest rate swaps?	N	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N		N	N	N			N	N	N	N	N	(1)
b) Specific tax legislation planned?	(6) N	N	Y	N	N	N	N	N	N		N	N	N		N	N	-			(1) N	N	N	Y	N	N
2.a) Tax treatment based on general taxation principles?	Y	Y	Y	Y	Y	Y	(1) Y	Y	Y		Y	Y	Y		Y	(1) Y	Y			Y	Y	Y	Y	Y	Y
b) Tax treatment based on accounting treatment?	N	N	N	N	N	Y	N	N	-		Y	Y	N		(1) Y	N	Y			Y	Y	Y	(1) N	N	N
DOMESTIC ASPECTS:																									
5.a) Flows of payment subject to taxation?	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y		Y	Y	Y		Y	Y	Y			Y	Y		Y	Y	Y
b) Taxation depends on the nature of the transaction?	(1) Y	N	Y	N	N	N	N	-	-		Y	N	N		N	N	N			N	N		(2) Y	N	N
6. If subject to tax, how are flows of payments treated? a)	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1		1	1	1			1	1		1	1	1
7.a) Accruals treatment applies in cases of one single payment?	(2) Y	(1) Y+N		-	N	Y	?	Y	N		(1) Y	N	N		(2) Y	Y	(1) Y+N			Y	N		(3) Y+N	Y	Y
b) Accruals treatment applies in cases of irregular payments?	(2) Y	Y		-	N	Y	(2) Y+N	Y	N		(1) Y	N	N		?	Y	(1) Y+N			Y	N		(4) Y+N	Y	Y
c) Can taxpayers obtain asymmetrical treatment of inflows and outflows?	Y	Y		-	N	N	N	N	-		N	?	?		(2) Y	N	Y+N			N	Y		Y	N	N
8.a) Are fees paid for arranging the swap deductible?	Y	Y	Y	Y	Y	Y	-	Y	Y		Y	Y	Y		Y	Y	Y			Y	Y		(5) Y+N	Y	Y

a) 1 = Ordinary income/expense, 2 = Net result as capital gain/loss, 3 = other categories (see notes for explanation)

TABLE 1

INTEREST RATE SWAPS (cont.)

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US
DOMESTIC ASPECTS (cont.)																								
8 b) Are fees received for arranging the swap taxable?	Y	Y	Y	Y	Y	Y	-	Y	Y		Y	Y	Y		Y	Y	Y			Y	Y		(5) Y+N	Y
c) Possible for taxpayers to obtain asymmetrical treatment of such fees?	Y	Y	N	Y	N	N	-	N	-		Y	N	-		Y	N	Y			N	Y		Y	N
9 a) Is an early termination fee deductible for the payer?	Y	Y	Y	-	Y	Y	-	Y	-		Y	Y	Y		Y	-	Y			Y	Y		(6) Y+N	-
b) Is an early termination fee taxable income for payee?	Y	Y	Y	-	Y	Y	-	Y	-		Y	Y	Y		Y	-	Y			Y	Y		(6) Y+N	-
10. Tax treatment when a swap contract is disposed of? b)	(3) 1+2	2	2	-	2	2	-	2	-		(1) 1+2	2	2		2	2	2			2	2		(7) 1+2	-
INTERNATIONAL ASPECTS																								
11.a) Is withholding tax imposed on payments to non-residents?	(4) Y+N	N		(1) Y+N	N	N	N	N	Y		N	N	N		(3) N	-	N			N	N		(8) Y+N	(2) N
b) Withholding tax on gross payments?	-	-		N	-	-	-	-	Y		-	-	-		-	-	-			-	-		Y	-
c) Withholding tax on amount exceeding counterpayment?	-	-		N	-	-	-	-	-		N	-	-		-	-	-			-	-		-	-
d) Source generally where payer is resident or trades?	-	-	Y	Y	Y	-	-	-	Y		Y	-	-		-	-	-			-	-		-	N
12. Classification of payments when applying a tax treaty? c)	(5) 1+5	1	2	(1) 1+2	?	1	(3) 1+4	1	2		1+4	1	4		1+4	-	1			1	1		1+4	1+4

b) 1 = Capital gain/loss, 2 = Ordinary income/expense, 3 = No tax consequences

c) 1 = Business profits, 2 = Interest, 3 = Capital gain/loss, 4 = other income, 5 = other categories (see notes for explanation)

TABLE 2

FINANCIAL FUTURES

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US
13.a) Specific tax legislation aimed at financial futures?	N	N	N	N	Y	N	Y	N	N		N	N	N		N	N	N			Y	N	N	Y	(1) Y
b) Specific tax legislation planned?	(4) N	.	N	N	N		N	N	N		N	.	(1) Y			N	N	.	N	.
14.a) Tax treatment based on general taxation principles?	Y	Y	Y	Y	.	Y	.	Y	Y		Y	Y	Y		Y	Y	Y			.	Y	Y	.	(1) Y
b) Tax treatment based on accounting treatment?	N	.	N	Y	.	Y	.	.	.		Y	Y	.		.	Y	(2) Y			.	Y	.	.	.

DOMESTIC ASPECTS

16.a) Gain and loss recognised for taxation purposes?	(1) Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y			Y	Y	Y		Y	Y	Y			Y	Y		Y	Y
b) If gain is taxable: 1) as ordinary income 2) as capital gain?	1+2	1	1	(1) 1+2	1	(1) 1+2	1	1			(1) 1+2	1	1		1	1	1			1	1		(1) 1+2	(2) 1+2
c) If loss is deductible: Full deduction against all sorts of income?	(2) Y+ N	Y	Y	(2) Y+ N	(1) Y	Y	N	Y			(2) Y+ N	Y	Y		Y	Y	Y			(1) Y	Y		(2) Y+ N	(3) Y+ N
17.a) Gain recognised on a mark-to-market basis?	N	N	N	(3) Y	/ Y	N	(1) Y	N			(3) Y	N	N		N	Y	N			N	N		(3) Y	(4) Y
b) Loss recognised on a mark-to-market basis?	N	Y	N	(3) Y	Y	N	(1) Y	Y			(3) Y	Y	N		Y	Y	N			N	Y		(3) Y	(4) Y
c) Gain recognised only when contract sold, closed out or matured?	Y	Y	Y	(4) Y	N	Y	(2) Y	Y			(3) Y	Y	Y		Y	N	Y			Y	Y		(4) Y	(5) Y
d) Loss recognised only when contract sold, closed out or matured?	Y	N	Y	(4) Y	N	Y	N	N			(3) Y	N	Y		N	N	Y			Y	N		(4) Y	(5) Y
e) Other criteria for determining recognition?	N	N	N	N	N	N	(3) Y	N			N	N	N		N	N	N			N	N		N	(6) Y

INTERNATIONAL ASPECTS

18. Withholding tax imposed on payments to non-residents?	N	N	N	N	N	N	N	N			N	N	N		N	N	N			N	N		N	N
19. Classification of payments when applying a tax treaty? d)	(3) 1+3	1	(1) 2	1+2	1+2	3	(4) 1+3	1			(4) 1+2 +3	1	1+3		1	.	1+2			1+3	1		1+2 +3	1+2

d) 1 = Business profits, 2 = Capital gain/loss, 3 = Other income

TABLE 3
OPTIONS TO BUY SHARES

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US
GENERAL ASPECTS																								
21.a) Specific tax legislation aimed at share options?	(1) Y	N	(1) N	Y	Y	N	Y	N	N		Y		N			N	Y			Y	N	N	Y	Y
b) Specific tax legislation planned?	(9) N	.		.	N	N	N	N	N		N		N			.	Y			N	N	N	N	N
22.a) Tax treatment based on general taxation principles?	(1) Y	Y	Y	(1) Y	.	Y	N	Y	(1) Y		.	Y				(1) Y	(1) N			.	Y	Y	.	.
b) Tax treatment based on accounting treatment?	N	N	N	(1) Y	.	Y	N	.	.		.	N				.	N			.	Y	?	.	.
Taxation of ISSUERS who are NOT carrying on the trade of dealing in options																								
24. Premium received is taxable at the moment of issue?	(2) Y	Y	(2) Y	(2) Y	Y	Y	N	(1) Y			(1) Y		(1) Y				N			(1) N	Y		(1) Y	N
25.a) Gain on repurchase of option is taxable?	Y	(1) .	Y	.			(2) .		.				Y			Y	.		.	Y
b) Loss on repurchase of option is deductible?	(3) Y	(1) Y	Y	(3) Y	Y	(1) .	Y	(2) Y			(2) .		Y				Y			(2) N	(1) Y		(2) Y	Y
c) Gain taxable/loss deductible when an offsetting position is acquired?					Y															Y				
26. Year-end valuation adjustments required or possible?	N	N		N	Y	N	Y	N			N		N							N	N		N	N

TABLE 3
OPTIONS TO BUY SHARES (cont.)

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US		
DOMESTIC ASPECTS (cont.)																										
27.a) Premium taxed as separate unit when option has been exercised?	N	N	N	N	N	N	N	N			N		?				(1)			(1)	N	N		N	N	
b) Premium forms part of compensation for the delivered share?	(2)			(2)				(1)			(1)									(1)	N			(3)		
28. Premium is taxable at expiry of option?	Y	N	Y	Y	N	N	Y	Y			Y		?							(1)	Y	N		N+Y	Y	
29. Important exemptions to the principles set out in questions 24 - 28?	N	N	N	N	Y	N	Y	N			N		N							(1)	Y	N		N	Y	
	(4)			(4)																					(1)	
	Y	N	N	Y	N	N	N	N			N		N							N	N		N	Y		
Taxation of HOLDERS who are NOT carrying on the trade of dealing in options																										
30.a) Premium deductible at the moment option is acquired?	N	N	Y	N	Y	N	N	N			N		N												(4)	
b) Premium deductible on accruals basis throughout life of option?	N	N	N	N	N	N	N	N			N		N												Y+N	N
31.a) Gain taxable when option is disposed of?	N	N	N	N	N	N	N	N			N		N												(4)	
b) Loss deductible when option is disposed of?	Y	Y	Y	Y	Y	-	Y	Y			Y		Y								Y	Y		Y	Y	
	(5)			(5)	(1)	(2)					(3)															
	Y	Y	Y	Y	Y	-	Y	Y			Y		Y								Y	Y		Y	Y	
32. Gain taxable/loss deductible when an offsetting position is acquired?				(5)							(4)													(5)	(2)	
	-	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y			-		-								Y	Y		-	-	

TABLE 3
OPTIONS TO BUY SHARES (cont.)

COUNTRY	AUS	AUT	BEL	CAN	DEN	FIN	FRA	GER	GRE	ICE	IRL	ITA	JAP	LUX	NET	NZ	NOR	POR	SPA	SWE	SWI	TUR	UK	US
DOMESTIC ASPECTS (cont.)																								
33. Year-end valuation adjustments required or possible?	N	N		N	Y	N	Y	N			N						N			N	Y		N	N
34.a) Premium deductible when option is exercised?	N	N	N	N	(2)	Y	(1)	Y	N		N		N				(2)	Y		N	(2)		N	N
b) Premium paid forms part of acquisition cost on acquired share?	Y	Y	Y	Y	N	N	N	Y			Y		Y				N			Y	Y		N+Y	Y
35. Premium deductible when option expires?	(5)	Y	N	(5)	(2)	Y	Y	Y			N		Y				Y			Y	Y		(3)	Y
36. Important exemptions to principles set out in questions 30 - 35?	N	N	(3)	Y	N	N	N	N			N		N				N			N	N		N	Y
INTERNATIONAL ASPECTS																								
37.a) Equal treatment of premium received domestically and from abroad?	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y			Y		Y				Y			Y	Y		Y	Y
b) Withholding tax on premium paid to another country?	N	N		N	N	N	N	N			N		?				N			N	N		N	N
38. Classification of payments when applying a tax treaty? (e)	(6)	1	1	1+2	4	2+4	1+2	1			2		4							1+2	1		(8)	1+2+4
39. Experienced problems with international transactions?	N	N	N	N	N		N	N			N		N				(3)	N		N	N		N	(3)

e) 1 = Business profits, 2 = Capital gain/loss, 3 = Dividend, 4 = Other income

Duped

